

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра хірургічної стоматології та клінічних дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

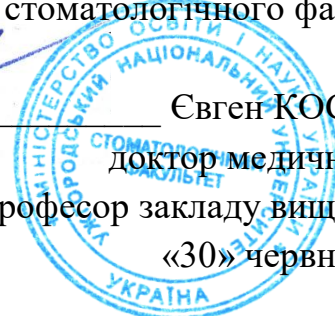
Декан стоматологічного факультету

Євген КОСТЕНКО

доктор медичних наук,
професор закладу вищої освіти

«30» червня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 40. «Загальна медична підготовка (офтальмологія; неврологія, в т.ч. нейростоматологія; дерматологія, венерологія; психіатрія, наркологія; медична психологія; фізична реабілітація, спортивна медицина; ендокринологія)»

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	221 Стоматологія
Освітня програма	Стоматологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська, англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Загальна медична підготовка (офтальмологія, неврологія, в т.ч. нейростоматологія, дерматологія, венерологія, психіатрія, наркологія, медична психологія, фізична реабілітація, спортивна медицина, ендокринологія)**», (1 семестр: офтальмологія, неврологія, в т.ч. нейростоматологія, дерматологія, венерологія, 2 семестр: психіатрія, наркологія, медична психологія, фізична реабілітація, спортивна медицина, ендокринологія) для здобувачів вищої освіти галузі знань **22 «Охорона здоров'я»** спеціальності **221 «Стоматологія»** освітньої програми «Стоматологія». Ужгород: УжНУ, 2023.75 с.

Укладачі: Гема-Багіна Н. М – кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри;
Левада О. А. – доктор медичних наук, професор;
Беляєв В. Д. – кандидат медичних наук, доцент;
Дуло О. А. – кандидат медичних наук, доцент;
Студеняк Т. О. – кандидат медичних наук, доцент;
Решетар Д. В. – старший науковий співробітник, старший викладач.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін
протокол № 13 від «15» червня 2023р.

Завідувач кафедри доц. Наталія ГЕМА-БАГИНА

Схвалено науково-методичною комісією стоматологічного факультету
протокол № 11 від «30» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії проф. Оксана КЛІТИНСЬКА

© Кафедра хірургічної стоматології та клінічних дисциплін, 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування Показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма Навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС: 8	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 240 7-й семестр – 118 8-й семестр – 122	4-й	-
Кількість модулів: 7 7-й семестр – 3 8-й семестр – 4	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 4,3/4,4 самостійної роботи студента: 2/2	7-й, 8-й	-
	Лекції:	
	7-й семестр – 16 8-й семестр – 16	-
	Практичні (семінарські):	
	7-й семестр – 62 8-й семестр – 64	-
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	7-й семестр – 40 8-й семестр – 42	-

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: набуття загальних та фахових компетенцій для досягнення програмних результатів навчання з найбільш поширених соматичних захворювань на основі знань з анатомії людини, нормальної фізіології, гістології, цитології та ембріології, біологічної та біоорганічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, патоморфології, патофізіології, фармакології, радіології, внутрішньої медицини та хірургії.

Формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря-стоматолога в галузі охорони здоров'я, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів соматичних захворювань, невідкладних станів та захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, втручань та/або здійснення інновацій, та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Навички міжособистісної взаємодії.
- ЗК 9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 10. Здатність спілкуватись іноземною мовою.
- ЗК 11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК 14. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові компетентності спеціальності:

- ФК1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.
- ФК2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.
- ФК3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.
- ФК7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.
- ФК8. Спроможність виконувати медичні та стоматологічні маніпуляції.
- ФК11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.
- ФК14. Спроможність ведення нормативної медичної документації.
- ФК15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.
- ФК 16. Спроможність до реалізації і проведення реабілітаційних заходів та догляду у пацієнтів із захворюваннями органів ротової порожнини та ЩЛО.
- ФК 18. Спроможність надавати домедичну допомогу за протоколами тактичної медицини.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Загальна медична підготовка (1 семестр: офтальмологія, неврологія, в т.ч. нейростоматологія, дерматологія, венерологія, 2 семестр: психіатрія, наркологія, медична психологія, фізична реабілітація, спортивна медицина, ендокринологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 4. Латинська мова та медична термінологія
- ОК 7. Загальна та оральна біологія
- ОК 09. Медична хімія
- ОК 10. Біологічна та біоорганічна хімія
- ОК 11. Медична біохімія
- ОК 12. Анатомія людини
- ОК 13. Гістологія, цитологія та ембріологія
- ОК 14. Фізіологія
- ОК 15. Мікробіологія, вірусологія та імунологія
- ОК 16. Клінічна анатомія та оперативна хірургія
- ОК 17. Пропедевтика внутрішньої медицини
- ОК 19. Патоморфологія
- ОК 20. Патофізіологія
- ОК 21. Фармакологія
- ОК 26. Внутрішня медицина
- ОК 27. Хірургія
- ОК 29. Основи радіології і методи інструментальної діагностики

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Загальна медична підготовка (1 семестр: офтальмологія, неврологія, в т.ч. нейростоматологія, дерматологія, венерологія, 2 семестр: психіатрія, наркологія, медична психологія, фізична реабілітація, спортивна медицина, ендокринологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.	ПРН 2
Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.	ПРН 3
Визначати остаточний клінічний діагноз, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.	ПРН 4

Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, обмеження інформації та часу.	ПРН 5
Визначати характер режиму праці, відпочинку та необхідності діяти при лікуванні стоматологічних захворювань на підставі попереднього або остаточного клінічного діагнозу шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.	ПРН 9
Визначати тактику ведення стоматологічного хворого за соматичної патології шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами	ПРН 10
Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.	ПРН 13
Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.	ПРН 14
Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.	ПРН 16
Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.	ПРН 17
Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.	ПРН 18
Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.	ПРН 19
Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.	ПРН 20
Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу для різних верств населення та в різних умовах.	ПРН 21
Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.	ПРН 23

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Загальна медична підготовка (1 семестр: офтальмологія, неврологія, в т.ч. нейростоматологія, дерматологія, венерологія, 2 семестр: психіатрія, наркологія, медична психологія, фізична реабілітація, спортивна медицина, ендокринологія):

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати:	
- загальні питання організації офтальмологічної, дерматологічної, неврологічної, нейростоматологічної, психіатричної, психологічної, реабілітаційної, ендокринологічної допомоги;	ПРН 2 ПРН 3 ПРН 4
- причини розвитку патологічних процесів, клінічну симптоматику основних захворювань органа зору, тактику їх лікування;	ПРН 5 ПРН 9 ПРН 10
- принципи медичної деонтології, етичні норми поведінки в клініці;	ПРН 19
- основні методи діагностики та схему клінічного обстеження хворих з	

<p>офтальмологічною, неврологічною, нейростоматологічною, дерматологічною, венерологічною, психіатричною, психологічною, ендокринною патологією;</p> <ul style="list-style-type: none"> - клінічні симптоми та синдроми найбільш поширених офтальмологічних, неврологічних, нейростоматологічних, дерматологічних, венерологічних, психіатричних, психологічних, ендокринних захворювань; - основні види медичної документації (зокрема, структуру історії хвороби) та основні види діагнозу. - загальну характеристику модуля „Фізична реабілітація та спортивна медицина”: засоби, форми, методи, періоди, принципи і правила проведення фізичної реабілітації; - клініко-фізіологічне обґрунтування призначення засобів фізичної реабілітації в стоматології; - завдання та особливості організації фізичної реабілітації в лікувально-профілактичних установах стоматологічного профілю; - вплив засобів фізичної реабілітації на хворого в залежності від рухового режиму і стану фізіологічних систем організму; - лікарський контроль за ефективністю фізичної реабілітації хворих стоматологічного профілю за даними соматоскопії, антропометрії, функціональних проб фізіологічних систем організму; - показання та протипоказання до призначення засобів фізичної реабілітації хворим із стоматологічною патологією; - основні методичні підходи та особливості створення індивідуальних програм з фізичної реабілітації хворих стоматологічного профілю на госпітальному та амбулаторно-поліклінічному етапах відновного лікування; - особливості застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики і лікування професійної патології лікаря-стоматолога. 	
<p>Розуміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність і механізм розвитку основних симптомів і синдромів при офтальмологічних, неврологічних, нейростоматологічних, дерматологічних, венерологічних, психіатричних, психологічних, ендокринних захворюваннях; - спряти формуванню у студентів основ клінічного мислення; - розпізнаванню та виявленню окремих симптомів офтальмологічної, дерматологічної, неврологічної, нейростоматологічної, психіатричної, психологічної, реабілітаційної, ендокринологічної патології; - розумінню їх етіології та патогенезу; - можливостей застосування сучасних методів діагностики в клініці офтальмологічної, дерматологічної, неврологічної, нейростоматологічної, психіатричної, психологічної, реабілітаційної, ендокринологічної патології; 	<p>ПРН 2 ПРН 3 ПРН 4 ПРН 5 ПРН 9 ПРН 10 ПРН 19 ПРН 20 ПРН 21</p>
<p>Оволодіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> -поставити попередній діагноз офтальмологічної, дерматологічної, неврологічної, нейростоматологічної, психіатричної, психологічної, реабілітаційної, ендокринологічної патології; -надати першу лікарську допомогу хворому і прийняти рішення щодо наступної лікарської тактики; -висвітлити зв'язок патологічного процесу в організмі хворого із захворюваннями зору, визначити і дати лікарські пропозиції; - на основі знання епідеміології, ролі факторів зовнішнього середовища, генетичних і соціальних факторів, сучасних досягнень офтальмології вміти проводити профілактичні заходи щодо запобігання виникнення 	<p>ПРН 3 ПРН 4 ПРН 9 ПРН 10 ПРН 14 ПРН 16 ПРН 17 ПРН 18</p>

<p>епідеміологічних спалахів, пошкоджень органа зору і розвитку тяжкої форми інвалідності – сліпоти.</p> <ul style="list-style-type: none"> - проводити опитування та фізикальне обстеження хворих та аналізувати їх результати в клініці загальної медичної підготовки; - розвинути вміння визначати та оцінювати провідні симптоми і синдроми у діагностиці найбільш поширених офтальмологічних, неврологічних, нейростоматологічних, дерматологічних, венерологічних, психіатричних, психологічних, ендокринних захворювань; - інтерпретувати результатів основних лабораторних та інструментальних методів дослідження; - сформуванати навички спілкування із пацієнтами, членами їх родин, колегами на основі принципів медичної етики і деонтології. - встановити ступінь рухових можливостей хворого на підставі анамнестичних даних; - провести і оцінити результати простих функціональних проб та спеціальних тестів для стоматологічних хворих; - визначати період курсу фізичної реабілітації для конкретного хворого; - визначити завдання фізичної реабілітації, обґрунтувати вибір засобів і форм; - сформулювати і записати режим рухової активності хворого, а також призначення засобів фізичної реабілітації; - скласти схему процедури лікувальної гімнастики і показати хворому спеціальні фізичні вправи та основні прийоми самомасажу при переломах щелеп, контрактурах скроне-нижньощелепного суглоба, захворюваннях пародонту, гнійно-запальних процесах у ЩЛД, реконструктивних і пластичних операціях на цій ділянці та аномаліях прикусу; - оцінити ефективність проведення фізичної реабілітації; - скласти індивідуальні програми з фізичної реабілітації для хворих стоматологічного профілю. 	
<p>Аналізувати</p> <p>- результати клінічних обстежень, лабораторних та інструментальних методів діагностики та розвинути вміння використовувати їх для вибору адекватних засобів лікування пацієнтів стоматологічного профілю, що мають офтальмологічну, дерматологічну, венерологічну, неврологічну, нейростоматологічну, психіатричну, психологічну, ендокринологічну патологію.</p>	<p>ПРН 9 ПРН 10 ПРН 21 ПРН 22</p>
<p>Розвинути:</p> <p>здатність студентів до творчого поєднання теоретичних знань і практичних навичок.</p>	<p>ПРН 9 ПРН 10 ПРН 21 ПРН 22</p>
<p>Оцінювання:</p> <p>готовності студента до самостійного проведення клінічного обстеження пацієнта у клініці загальної медичної підготовки, використання отриманих даних для лікування пацієнтів стоматологічного профілю, що мають офтальмологічну, дерматологічну, венерологічну, неврологічну, нейростоматологічну, психіатричну, психологічну, ендокринологічну патологію.</p>	<p>ПРН 9 ПРН 10 ПРН 21 ПРН 23</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання при вивченні дисципліни

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загальноприйнятих підходів під час практичних занять. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Здобувачі ступеня магістр стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи студента. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом лектора, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- тести;
- ситуаційні задачі;
- виконання письмових завдань;
- відповіді на теоретичні питання на заняттях;
- демонстрація практичних навичок;
- групові завдання з використанням імітаційних ігор на заняттях;
- презентації результатів виконаних завдань;
- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- іспит.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, тестовий контроль (I-II рівня), вирішення ситуаційних задач, письмовий теоретичний контроль, виконання індивідуальних та групових навчальних завдань.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (письмово, усно).

Форма і вид підсумкового семестрового контролю: іспит.

Семестр	Вид підсумкового контролю	Форма підсумкового контролю
8-й	іспит	усно

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

		Оцінка за національною шкалою
--	--	-------------------------------

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – офтальмологія (модуль №1)**

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота T10	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	-	40	100
6	6	6	7	7	-		
T6	T7	T8	T9	-	-		
7	7	7	7	-	-		

T1, T2 ... T9 – теми

**Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – дерматологія, венерологія (модуль №2)**

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота T9	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5		

T1, T2 ... T8 – теми

**Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни
Загальна медична підготовка табл. 5.2-5.3**

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль № 1 Офтальмологія		Модуль № 2 Дерматологія, венерологія	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Клінічні заняття	9	33	8	36
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	18	-	16
Виконання завдань самостійної роботи	-	9	-	8

Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом	10	100	9	100

**Таблиця 5.4. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – неврологія, нейростоматологія (модуль №3)**

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота Т12	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
5	5	5	5	5	5		
T7	T8	T9	T10	T11	-		
5	5	5	5	10	-		

T1, T2 ... T11 – теми

**Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни
Загальна медична підготовка – неврологія, нейростоматологія табл. 5.4**

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль № 3	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Клінічні заняття	11	27
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	22
Виконання завдань самостійної роботи	-	11
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-
Модульна контрольна робота	1	40
Разом	12	100

**Таблиця 5.5. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – психіатрія, наркологія (модуль №4)**

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота Т9	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5		
T7	T8	-	-	-	-		
7,5	7,5	-	-	-	-		

T1, T2 ... T8 – теми

**Таблиця 5.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – психологія (модуль №5)**

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота Т4	Сума
T1	T2	T3	-	-	-	40	100
20	20	20	-	-	-		

T1, T2, T3 – теми

**Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни
Загальна медична підготовка – психіатрія, наркологія та психологія
відповідно до табл. 5.5-5.6**

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль № 4		Модуль № 5	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Клінічні заняття	8	36	3	51
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	16	-	6
Виконання завдань самостійної роботи	-	8	-	3
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом	9	100	4	100

**Таблиця 5.6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – фізична реабілітація та спортивна медицина (модуль №6)**

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота Т10	Сума
T1	T2	T3	T4	T5		
6	6	6	6	6	40	100
T6	T7	T8	T9	-		
6	6	9	9	-		

T1, T2 ... T9 – теми

**Таблиця 5.7. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти
Загальна медична підготовка – ендокринологія (модуль № 7)**

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота Т9	Сума
T1	T2	T3	T4	T5		
7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	40	100
T6	T7	T8	-	-		
7,5	7,5	7,5	-	-		

T1, T2 ... T8 – теми

**Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни
Загальна медична підготовка – фізична реабілітація та спортивна медицина (модуль №6)
та ендокринологія (модуль №7) відповідно до табл. 5.6-5.7**

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль № 6		Модуль № 7	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Клінічні заняття	9	33	8	36
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	18	-	16

Виконання завдань самостійної роботи	-	9	-	8
Написання історії хвороби	-	-	-	-
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом	10	100	9	100

Критерії модульного поточного оцінювання

Поточне модульне оцінювання проводиться шляхом проведення тестового контролю знань на заняттях, опитування студентів під час занять, виконання практичних індивідуальних і групових навчальних завдань, перевірки конспектів лекцій та домашніх завдань, аналізу відвідування та відробок пропущених занять. В ході поточного контролю, за кожен вид навчальної роботи студент отримує оцінку за національною чотирибальною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно), яка потім переводиться у рейтингові бали. При оцінюванні засвоєння матеріалу кожного заняття модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою з використанням таких критеріїв оцінювання.

Оцінка «**відмінно**» виставляється за умови, якщо студент знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує тестові і ситуаційні задачі, а також виконує практичні завдання будь-якого рівня складності.

Оцінка «**добре**» виставляється, якщо студент знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно і систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «**задовільно**» ставиться студентові на основі знання всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Студент спроможний вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; частково вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі в ряді простих випадків; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені прості запитання відповідає вірно.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється у випадках, коли знання і уміння студента є нижчими за критерії задовільної оцінки.

У робочій програмі був застосований такий принцип конвертації традиційної системи оцінювання в бали (таблиця 5.8):

Таблиця 5.8. Конвертація традиційної системи оцінювання в бали:

Традиційна оцінка	Конвертація у бали			
	5	6	7	7,5
«5»	5	6	7	7,5
«4»	4	4,8	5,5	6
«3»	3	3,6	4	4,5
«2»	2 (1,5 балів за знання та 0,5 бал – за присутність на занятті)	2,4 (2 бала за знання та 0,4 бал – за присутність на занятті)	2,5 (2 бала за знання та 0,5 бал – за присутність на занятті)	3 (2 бала за знання та 1 бал – за присутність на занятті)
«5»	9	10	20	

«4»	7,2	7,5	15
«3»	5,4	5	10
«2»	3,6 (3 балів за знання та 0,6 бал – за присутність на занятті)	2,5 (2 балів за знання та 0,5 бал – за присутність на занятті)	5 (4 балів за знання та 1 бал – за присутність на занятті)

Відробка пропущених практичних занять здійснюється згідно графіка відробок у визначений час в чергових викладачів. При цьому потрібно показати написаний від руки конспект з пропущеної теми, пройти тестовий контроль та усно відповісти на поставлені питання, виконати практичне завдання, визначене викладачем (напр., продемонструвати певний метод клінічного обстеження пацієнта).

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому та підсумковому модульному контролі.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 1 бала. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність (таблиця 5.9):

Таблиця 5.9. Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
1	Студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
0,75	Загалом матеріал самостійної роботи викладений достатньо повно, але студент припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, трапляються неточності, деякі питання розкриті неповністю.
0,5	Студент неповністю розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно.
0,25	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості, нерозуміння теми або невідповідність викладеного матеріалу передбаченій темі для самостійного опрацювання.

Таким чином, оцінка за модульне поточне оцінювання складається з оцінок за тестовий контроль на заняттях (0-2 балів), усної відповіді на теоретичні питання (0-2-3-4-4,5-6-7-17 балів), оцінок за виконання практичних індивідуальних та групових завдань, самостійної роботи студента (0-1 балів). Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання складає 60 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий модульний контроль з дисципліни проводиться у вигляді наприкінці 8-го семестру у вигляді іспиту. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів 3-х модулів на 4 курсі в 1 семестрі та 4 модулів в 2 семестрі та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення

даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці 5.1.

Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі заліку або іспиту, що передбачено робочим навчальним планом.

Під час проведення заліків та іспитів керуються наступними критеріями оцінок:

90-100 балів (А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

82-89 балів (В) заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

74-81 бал (С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

64-73 бали (D) заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

60-63 бали (E) заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

35-59 балів (FX) виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

менше 35 балів (F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Перезарахування результатів навчання, здобутих у неформальній освіті

Відповідно до чинного законодавства України та Положення про порядок визнання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» результатів навчання, здобутих у неформальній освіті (від 03 березня 2020 р., <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/22966>) здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті. Визнання таких результатів можливо тільки для навчальних дисциплін, які починають викладатися із другого семестру.

Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті, можливо якщо такі відповідають вимогам освітньої програми щодо формування запланованих компетентностей. Загалом за період навчання результати навчання в неформальній освіті можуть бути зараховані в обсязі не більше 10% загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених освітньою програмою.

Види неформальної освіти, результати яких можуть бути перезараховані: тематичні удосконалення, вебінари, курси, стажування, практики, тренінги, майстер-класи (ворк-шопи), організовані на платформах «Prometheus», «Coursera», закладів вищої освіти та офіційних провайдерів БПР, визнаних МОЗ України, участь у наукових форумах та конференціях, публікації у фахових наукових виданнях та виданнях, включених до наукометричних баз «Scopus» та «Web of Science». Тематика вказаних заходів та активності повинна відповідати змісту робочої програми (тематичні плани лекцій та практичних/семінарських занять).

Процедура визнання результатів навчання, здобутих у неформальній освіті проводиться комісійно. Для цього здобувач вищої освіти не пізніше 30 календарних днів до завершення семестру (в якому вивчається навчальна дисципліна, щодо якої бажає провести перезарахування результатів навчання) подає до деканату факультету відповідну заяву та документи, які підтверджують факт отримання неформальної освіти (сертифікат, посвідчення, свідоцтво, освітні програми тощо). Відповідно до отриманої заяви деканат утворює предметну комісію у складі гаранта освітньої програми, завідувача відповідної профільної кафедри та науково-педагогічних працівників, які викладають відповідну навчальну дисципліну. Комісія формує висновок щодо обсягів кредитів ЄКТС, можливих для перезарахування та надає його керівництву факультету та на профільну кафедру, відповідно до Положення про порядок визнання в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» результатів навчання.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль №1 «Офтальмологія»

Тема 1. Анатомо-топографічні особливості додаткового апарата ока.

Історія офтальмології. Основні діагностичні методи. Сліпота. Поняття норми та патології органа зору. Досягнення сучасної офтальмології.

Предмет офтальмології та його місце серед інших медичних дисциплін. Нарис розвитку офтальмології (Гельмгольц, Грефе, Ельшніг, Дондерс). Історія вітчизняної офтальмології, її витоки в народній медицині Київської Русі. Перші очні клініки. Організація офтальмологічної допомоги дорослому і дитячому населенню. Характеристика медичної мережі: очні кабінети поліклінік, міжрайонні кабінети охорони зору дітей, консультативні поліклініки, очні стаціонари, диспансери, травмпункти. Спеціалізовані очні санаторії, спеціалізовані очні дитячі садки, санаторні очні табори тощо. Функції та підпорядкування цих закладів. Школи для тих, хто слабо бачить, і сліпих, показання до прийому в ці школи за станом гостроти і поля зору.

Заходи щодо охорони зору дітей в дошкільних закладах і школах. Показання і протипоказання до трудового навчання та ін. Роль учителів, вихователів, лікарів, активу. Три відділи зорового аналізатора: очне яблуко, провідні шляхи (зоровий нерв, зоровий тракт), підкоркові центри кори головного мозку.

Очна ямка, стінки орбіти. Отвори очної ямки зоровий отвір (зоровий нерв, очна артерія); верхня орбітальна щілина (окоруховий нерв, відвідний нерв, блоковидний нерв, перша гілка

трієчастого нерва); нижня очноямкова щілина. Відношення орбіти до додаткових пазух носа і порожнини черепа. Вміст орбіти: за орбітальна клітковина, нерви, ціліарний вузол, окорухові м'язи; місце їхнього початку і прикріплення, іннервація, функції. Тенонова капсула, теноровий простір, їхнє значення. Тарзоорбітальна фасція, її значення.

Будова і функція, іннервація повік. Гістологічна будова, функції кон'юнктиви. Слізний апарат.

Тема 2. Анатомо-топографічні особливості органа зору.

Очне яблуко – периферичний відділ зорового аналізатора. Його зовнішня капсула – склера. Рогівка. Особливості будови рогівки, її іннервація, живлення, функції (світлозаломна і захисна). Судинна оболонка та три її відділи: райдужка, війкове тіло, хоріоїдея. Райдужка, її будова, функції, кровопостачання, іннервація. Війкове (ціліарне) тіло, ціліарні відростки, будова та функції (утворення внутрішньоочної рідини). Акомодаційний м'яз, його особливості та іннервація. Хоріоїдея, її будова і взаємодія з сітківкою. Дві системи кровопостачання судинної оболонки, їх роль у виникненні і поширенні запальних процесів.

Сітківка, її зорово-нервові елементи (пігментні клітини, колбочки та палички). Жовта пляма, особливості її будови. Зоровий акт. Теорія зору. Основні елементи зорового акту: світловідчуття, периферичний зір, форменний зір, бінокулярний зір.

Зоровий нерв як продовження внутрішнього шару сітківки, частковий перехрест (хіазма) зорових нервів, зоровий тракт, підкоркові зорові центри, зорові центри кори головного мозку.

Вміст очного яблука та камери ока. Кришталік, функції (світлозаломна і акомодаційна), особливості його будови, живлення. Циннові зв'язки. Скловидне тіло. Передня камера, її вміст. Внутрішньо очна рідина, її склад та роль у внутрішньо очному обміні. Кут передньої камери, фонтанові простори. Шлемів канал. Задня камера. Шляхи відтоку внутрішньоочної рідини.

Тема 3. Функції органа зору, методи дослідження.

Дослідження центрального зору. Гострота зору, одиниця її виміру, кут зору. Величина мінімального кута зору. Принципи побудови таблиць для вимірювання гостроти зору. Визначення гостроти зору за допомогою таблиць. Об'єктивний метод дослідження гостроти зору.

Дослідження кольорового зору. Колір і його основні ознаки. Умови, необхідні для розпізнавання кольорів. Трихроматизм нормального людського ока. Дихромазія. Пояснення помилок, допущених дихроматом. Діагностика кольоросліпоті. Поліхроматичні таблиці.

Дослідження периферичного зору – поля зору. Нормальні границі поля зору, фізіологічна скотома. Способи визначення поля зору. Нормальні границі поля зору, фізіологічна скотома. Способи визначення поля зору: контрольний метод, периметрія, кампіметрія. Концентричне звуження поля зору. Сектороподібні дефекти, половинне випадіння поля зору обох очей (геміанопсії). Обмежені дефекти в полі зору (скотоми).

Дослідження сутінкового зору. Поріг розпізнавання і поріг подразнення, їхня несталість. Адаптація. Теорія двоїстості зору. Адаптаційні криві. Гемералопія. Методи виявлення гемералопії. Феномен Пуркін'є і метод С.В.Кравкова. Гемералопія симптоматична і есенціальна, їхній зв'язок з загальним станом організму.

Дослідження бінокулярного зору. Бінокулярний зір та його сутність. Поняття про відповідні і невідповідні точки сітківки. Фізіологічне подвоєння. Умови глибинного зору. Роль кори головного мозку в стереоскопічності зору. Схема роботи око рухових м'язів. Фіксаційні та фузійні рухи очей. Виховання рефлексу фузії. Оцінка глибини, окомір. Способи визначення бінокулярного зору: установочний рух за допомогою двох олівців, дослід з «отвором у долоні». Порушення бінокулярного зору.

Тема 4. Рефракція і акомодація. Методи дослідження очного хворого. Дослідження додаткового апарату ока. Офтальмоскопія в прямому і оберненому виді.

Вчення про рефракцію. Оптична система очей, її складові частини. Одиниця виміру рефракції – діоптрія. Поняття про фізичну рефракцію і вікова динаміка її розвитку. Характеристика клінічної

рефракції та її різновиди: еметропія, міопія, гіперметропія. Астигматизм. Методи дослідження. Поняття про співрозмірну і неспіврозмірну клінічну рефракції (еметропія, аметропія, анізометропія). Вікова характеристика та питома вага різних видів рефракції. Залежність клінічної рефракції від заломленої сили оптичних середовищ та довжини вісі ока. Суб'єктивний метод визначення клінічної рефракції.

Еметропія, її клінічна характеристика, поширення, методи визначення.

Гіперметропія (далекозорість). Вікова динаміка. особливості оптичної корекції гіперметропії.

Міопія (короткозорість). Характеристика, вікова динаміка і поширення. Вроджена і прогресуюча короткозорість. Зміни в оболонках ока під час прогресуючої короткозорості. Патогенез, класифікація, роль несприятливих факторів. Принципи медикаментозного та хірургічного лікування. Профілактика. Оптимальна окулярна корекція. Контактна корекція, рефракційна хірургія за допомогою ексимер лазеру.

Об'єктивні методи визначення клінічної рефракції. Астигматизм. Характеристика, поширення, вікова динаміка. Види астигматизму. Методи його визначення. Особливості скелець, що застосовують для корекції астигматизму. Контактні лінзи. Виписка окулярів.

Акомодація. Конвергенція та її роль при акомодації. Об'єм акомодації. Зміни акомодації пов'язані з віком. Спазм і параліч акомодації, її причини. Зорова втома (астенопія) і методи її лікування. Пресбіопія і її корекція залежно від вихідної клінічної рефракції та віку. Гігієна зорової роботи в дитячому та похилому віці.

Методи зовнішнього огляду. Метод бокового освітлення, екзофтальмометрія, визначення рухомості очних яблук. Методи дослідження слізних шляхів. техніка взяття мазка та посіву з кон'юнктиви. Перивазальна новокаїнова блокада. Методи дослідження очного дна.

Тема 5. Захворювання додаткового та допоміжного апарату органа зору (захворювання кон'юнктиви, повік, очниці та слізного апарату).

Обласні і районні окулісти. Очні кабінети районних поліклінік і медсанчастин, їхня лікувальна і профілактична робота. Очні стаціонари. Офтальмологічні інститути.

Блефарит, ячмінь, халязіон, абсцес, флегмона повік. птоз, лагофтальм. Природженні аномалії (колобома повік, анкілоблефарон, заворот, виворіт повік, епікантус, птоз).

Кон'юнктивіти. Гострий кон'юнктивіт, скарги, виділення, вигляд кон'юнктиви, кон'юнктивальна ін'єкція очного яблука і відміна від перикорнеальної. Етіологія. Методи лікування. Профілактика поширення кон'юнктивіту у дитячих закладах. Епідемічний кон'юнктивіт субтропічних і тропічних широт, викликаний паличкою Коха-Уїкса. Заходи масової профілактики, санітарно-гігієнічні заходи. Особливості діагностики гострих кон'юнктивітів (диплобацилярного, пневмококового, дифтерійного) та лікування.

Гонобленорея новонароджених і дорослих. Її профілактика та лікування. Дифтерія кон'юнктиви, її симптоми, ускладнення виразкою рогівки. Наслідки. Лікування загальне та місцеве.

Вірусні кон'юнктивіти (герпес вірусні, аденовірусні). Особливості діагностики та лікування. Коревий та віспенний кон'юнктивіти: діагностика, клінічний перебіг, лікування та профілактика.

Кон'юнктивіт хронічний. Необхідність виявлення та усунення хронічно діючих факторів. Хронічні кон'юнктивіти як професійна патологія і заходи профілактики їх у промисловості та сільському господарстві. Трахома. Визначення. Етіологія. Патогенез. Чотири стадії розвитку трахоми. Наслідки. Ускладнення. Пара трахома. Етіологія. Патогенез. Особливості діагностики та лікування. Диференціальна діагностика з фолікулярним і фолікулярним кон'юнктивітом. Лікування: медикаментозне, хірургічне, загальне. Лікування ускладнень. Поширення та епідеміологія трахоми та пара трахоми. Боротьба з трахомою на Україні.

Дистрофічні зміни кон'юнктиви (крилоподібна пліва, пінгвекула). Показання до хірургічного лікування.

Етіологія, патогенез захворювань склери (склеритів, епісклеритів, ектазій, стафілом склери, склеромаліації). Діагностика та сучасні методи лікування

Запальні захворювання орбіти: остеопериостит, флегмона орбіти, тромбоз печеристої пазухи, пов'язані з захворюванням зубощелепної системи (періодонтити гострий і хронічний, прикоренева

гранульома, остеомієліт щелеп, флегмони і абсцеси щелепно-лицьової ділянки та шиї, фурункули або карбункули обличчя, бешиха обличчя).

Тема 6. Захворювання та методи обстеження рогівки. (Етіологія, клініка, діагностика та диференціальна діагностика захворювань рогівки. Лікування. Ускладнення. Метод бокового освітлення та біомікроскопія).

Кератити екзогенного походження. Інфекційні кератити бактеріального походження. Виразки рогівки. Умови виникнення виразкового процесу в рогівці. Повзуча виразка рогівки (*ulcus corneae serpens*). Клініка, перебіг, наслідки. Роль хронічного дакріоциститу. Лікування. Профілактика : дакріоцисториностомія, захист очей робітника.

Кератити вірусної етіології. Аденовірусний кератокон'юнктивіт. Клініка. Перебіг. Лікування місцеве і загальне. Епідеміологія. Профілактика. Кератити обумовлені захворюваннями кон'юнктиви, повік і мейбомієвих (тарзальних) залоз. Лікування. Профілактика. Катаральний кератит під час гострого кон'юнктивіту. Профілактика, лікування.

Кератити ендогенного походження. Інфекційні кератити. Кератит при вродженому сифілісі (паренхіматозний). Клініка. Циклічність перебігу. Наслідки. Причини виникнення. Симптоми вродженого сифілісу. Серологічні показники. Лікування специфічне, загальнозміцнююче і місцеве симптоматичне.

Туберкульозні кератити. Гематогенний туберкульозний кератит під час туберкульозного метастатичного іридоцикліту. Клініка трьох різних його форм. Патогенез. Лікування загальне : специфічне комплексне, десенсибілізуюче, загальнозміцнююче; лікування місцеве: симптоматичне і специфічне.

Туберкульозно-алергічний кератит. Клініка і перебіг. Загальний стан дитячого організму. Лікування загальне: специфічне, десенсибілізуюче, загальнозміцнююче. Лікування місцеве: специфічне і симптоматичне. Профілактика туберкульозних уражень.

Нейрогенні кератити. Нейропаралітичний кератит під час ураження трійчасого нерва. Клініка – відсутність чутливості, ареактивність ока. Герметичний кератит. Клініка різних форм. Перебіг. Наслідки. Теорії патогенезу. Лікування. Кератит під час оперізуючого лишая. Клініка уражень рогівки, шкіри і загального стану. Лікування загальне і місцеве.

Грибкові ураження рогівки. Клініка, перебіг, особливості діагностики. Специфічні методи лікування.

Авітамінозні кератити. Ураження рогівки при авітамінозі А. Прексероз. Ксероз рогівки. Кератомалія. Клініка. Перебіг. Лікування. Профілактика.

Дистрофії рогівки. Первинні дистрофії: дегенерація Гренува, плямиста дистрофія Фера, решітчаста дистрофія Діммера, епітеліальна дистрофія Месманна, дегенерація рогівки Шнідера, сімейна крапчаста дистрофія Франсуа. Вторинні дистрофії рогівки. Причини виникнення, особливості клініки та лікування.

Тема 7. Захворювання судинного тракту. (Етіологія, клініка, діагностика та диференціальна діагностика захворювань судинного тракту. Лікування. Ускладнення).

Частота захворювань судинного тракту серед загальної очної патології. Тяжкі наслідки захворювань судинного тракту як причина слабо бачення та сліпоти. Структура захворювань судинного тракту (запальні, дистрофічні процеси, новоутворення, вроджені аномалії).

Запалення судинного тракту (увеїт). Найчастіші причини виникнення увеїту у людей різного віку. Патогенетичні механізми розвитку увеїтів: інфекційно-метастатичний і токсикоз-алергічний. Класифікація увеїту за перебігом, локалізацією, клініко-морфологічною картиною, етіологією, імунологічним статусом. Основні морфологічні, функціональні ознаки і механізми увеїту (хоріоїдиту, панувеїту). Вікові особливості перебігу та наслідків увеїту. Диференційований діагноз захворювань судинного тракту залежно від їх етіології за клінічною, лабораторною (необхідність допоміжних методів дослідження: рентгенологічних, електрофізіологічних та імунологічних) картиною (гриповий, колагенозний, вірусний, туберкульозний, сифілітичний, токсоплазмозний, фокальний та ін.). Організація, принципи, методи загального та місцевого лікування переднього і заднього увеїту залежно від етіології та характеру процесу. Наслідки. Профілактика.

Тема 8. Патологія кришталика. Види операційних втручань з приводу старечої катаракти. Операційний день. Відкрито кутова глаукома та методи тонометрії. Закрито кутова глаукома. Діагностика та невідкладна допомога. Вроджена глаукома. Диференційна діагностика.

Катаракта вроджена та стареча, її розвиток, патогенез, класифікація. Ознаки зрілості катаракти. Методи лікування. Показання до операції. Афекія, методи корекції. Катаракта вроджена. Аномалії розвитку кришталика. Аномалії положення кришталика (вивих, підвивих).

Визначення і кардинальні симптоми. Класифікація. Значення стану серцево-судинної і нервової системи у виникненні і перебігу глаукоми. Відкритокутова та закритокутова глаукоми (діагностика, клінічний перебіг). Гострий приступ глаукоми. Скарги. Симптоми місцеві і загальні. Перебіг. Диференціальна діагностика глаукоми з гострим іритом. Лікування невідкладне: консервативне загальне і місцеве. Показання і строки хірургічного лікування. Диференціальна діагностика глаукоми з початковою старечою катарактою. Перебіг. Лікування: режим містиків, показання до хірургічного та лазерного лікування, принципи хірургічного лікування. Режим хворого на глаукому.

Природжена глаукома (етіологія, патогенез), особливості клініки та лікування.

Вторинна глаукома. Клінічні форми, принципи діагностики та лікування.

Сліпота внаслідок глаукоми. Профілактика, методи ранньої діагностики глаукоми. Активне виявлення хворих на глаукому. Диспансеризація хворих на глаукому.

Тема 9. Пошкодження органа зору. (Класифікація, клініка поранень, контузій, опіків. Перша допомога, хірургічне лікування). Патологія органа зору при загальних захворюваннях організму.

Класифікація травм органа зору. Тупі травми органа зору. Контузії повік і кон'юнктиви. Крововиливи під шкіру повік, їх джерела. Підшкірна емфізема. Контузія очного яблука: пошкодження рогівки, склери, райдужки, субкон'юнктивальні розриви склери, ціліарного тіла, крововиливи у скловидне тіло, розриви цинкових зв'язок, пошкодження кришталика (травматична катаракта), струс (помутніння) сітківки, розриви та відшарування сітківки, пошкодження зорового нерва. Симптоми і методи діагностики. Лікування наслідків контузії очного яблука.

Сторонні тіла в кон'юнктивальному мішку і заглиблені в поверхневі шари рогівки. Методи виявлення і видалення їх.

Проникаючі пошкодження очного яблука, виражені та сумнівні ознаки проникаючого поранення. Класифікація, наслідки. Принципи спеціалізованої допомоги.

Опіки ока та його придатків. Симптоми і клінічний перебіг опіків повік, кон'юнктиви і рогівки при кислотних, лужних і термічних впливах. Опіки променистою енергією (ультрафіолетове, інфрачервоне, рентгенівське). Перша допомога. Лікування патогенетичне, симптоматичне, медикаментозне, хірургічне. Ускладнення та сучасні методи їх лікування.

Професійні пошкодження органа зору. Травматизм очей в металообробній промисловості, його причини, характер і заходи боротьби з ним. Особливості сільськогосподарського травматизму очей. Організація правильної само- і взаємодопомоги та доставка до спеціаліста. Пошкодження очей в хімічній промисловості. Причини. Методи боротьби з ним.

Професійні хвороби очей. Дія механічного пилу на повіки, кон'юнктиву, рогівку. Професійні захворювання очей внаслідок постійної дії променистої енергії. Принципи організації боротьби з очним травматизмом: заходи санітарно-технічні щодо індивідуального захисту.

Зміни ока при серцево-судинних захворюваннях (гіпертонічна, атеросклероз, інфарт міокарда).

Зміни органа зору під час захворювань крові (лейкози, злаякісна анемія), токсикозах вагітних, хворобах нирок. Зміни органа зору під час захворювань ендокринної системи (діабет, хвороби щитовидної залози, гіпофіза).

Класифікація і поширення захворювань зорового нерва у дорослих і дітей.

Запалення (неврит) зорового нерва. Папіліт і ретробульбарний неврит. Клініка. Етіологія. Особливості офтальмоскопічної картини і стану зорових функцій. Частота. Роль розсіяного склерозу у виникненні невриту. Принципи лікування. Прогноз. Наслідки. Ішемічна нейропатія. Етіологія. Клініка. Принципи лікування. Наслідки.

Застійний диск зорового нерва. Причини. Стадії розвитку і властивості їм офтальмологічні зміни та стан зорових функцій.

Принципи патогенетичного і симптоматичного лікування. Диференційна діагностика застійного диска і невриту зорового нерва. Атрофія зорового нерва.

Запалення хіазми. Клініка. Принципи лікування. Ураження зорового тракту. Роль дослідження поля зору в діагностиці захворювань хіазми і зорового тракту.

Гостра непрохідність центральної артерії сітківки та її гілок. Клініка. Невідкладна допомога. Тромбоз центральної вени сітківки та її гілок. Клініка, прогноз, наслідки.

Запальні і дистрофічні захворювання сітківки. Ретиніт. Дистрофії сітківки в ділянці жовтої плями.

Відшарування сітківки. Етіологія. Скарги. Офтальмоскопічна картина. Строки і методи оперативних втручань. Роль лазеркоагуляції у профілактиці та лікуванні відшарування сітківки. Наслідки. Лікарська експертиза очних захворювань. Вирішення питання про тимчасову втрату працездатності, її строки, а також стійкої непрацездатності у зв'язку з професією. Визначення групи інвалідності. Працевлаштування осіб зі значно зниженою і втраченою зоровою функцією. Українське товариство сліпих (УТОС).

Симуляція, агравація, дисимуляція зорових функцій. Суб'єктивні та об'єктивні методи їх виявлення.

Тема 10: Підсумковий модульний контроль №1.

Модуль №2 «Дерматологія та венерологія»

Тема 1. Введення в дерматологію. Анатомія, гістологія і фізіологія шкіри та слизової оболонки рота і губ, придатки. Гістоморфологічні зміни шкіри. Діагностика шкірних захворювань. Морфологія первинних та вторинних елементів висипу. Методи дослідження.

Дерматовенерологія - це клінічна медична дисципліна, яка вивчає об'єктивні та суб'єктивні особливості різноманітних клінічних проявів ураження шкіри та слизових оболонок організму людини у їх єдності та взаємодії з зовнішнім середовищем.

Дерматовенерологія як одна з наукових основ клінічної медицини.

Значення та місце дерматології у підготовці лікаря-стоматолога.

Деонтологія в дерматології.

Анатомічна та гістологічна будови шкіри, її придатків та слизової оболонки порожнини рота.

Характеристика функцій шкіри та слизових оболонок, їх вікові та статеві особливості.

Етіологія та патогенез захворювань шкіри.

Поняття «висипка» та її роль при постановці відповідного дерматологічного діагнозу.

Первинні морфологічні елементи висипу: пляма (macula), пухир (urtica), міхурець (vesicula), пузир/міхур (bulla), гнійничок (pustula), вузлик (papula), горбик (tuberculum), вузол (nodus), пухлина (tumor), киста (cista).

Вторинні елементи: вторинна пігментна пляма, лусочка (squama), ерозія (erosio), виразка (ulcus), кірка (crusta), кірко-луска (crusta-laminosa), тріщина (fissura seu raqades), екскоріація (син. травматична ерозія), рубець (cicatrix), струп («sphacelus»), ліхеніфікація (lichenificatio, син. ліхенізація - lichenisatio), вегетація (vegetatio).

Методи досліджень: візуальне спостереження, клінічна оцінка висипань, лабораторні дослідження.

Додаткові методи обстеження шкірних хворих: діаскопія або вітропресія, зішкрябування, визначення характеру дермографізму, шкірних проб з алергенами, люмінісентна діагностика, біопсія, діагностичні проби та феномени (проба Бальцера, проба Ядасона, проба за Броком, псоріатична триада, феномени: Поспелова, «яблучного желе», Кебнера).

Стоматологічні прояви шкірних хвороб.

Тема 2. Контагіозні дерматози. Паразитарні захворювання шкіри і слизових оболонок.

Знати можливі етіологічні та патогенетичні фактори ризику розвитку екземи, дерматитів,

вміти їх діагностувати та диференціювати від інших дерматологічних хвороб.

Володіти навичками призначення терапії екземи та дерматитів.

Знати визначення поняття «хейліт» та типи хейлітів.

Вміти діагностувати різні типи хейлітів.

Вміти диференціювати різні типи хейлітів від інших хвороб.

Вміти призначити топічне та /або системне лікування для різних типів хейлітів.

Вміти зібрати анамнез та провести фізикальний огляд хворого на шкірну хворобу.

Вміти скласти опис дерматологічного клінічного випадку (скласти навчальну історію хвороби).

Визначати шляхи, ймовірні умови інфікування дерматозоонозами.

Мати уявлення про клінічний перебіг, діагностику, лікування, первинну та вторинну профілактику корости.

Знати порядок «Екстреного повідомлення про випадок інфекційного захворювання».

Тракувати загальний перебіг та клініку корости.

Узагальнювати принципи терапії і профілактики паразитарних уражень.

Клінічні форми *корости* та особливості її сучасного перебігу.

Діагностичні критерії проявів ураження коростою.

Методи лікування та профілактики корости.

Основні прояви та діагностика *туберкульозу* шкіри та слизових оболонок.

Тема 3. Піодермії.

Узагальнити класифікацію та загальні особливості піогенного ураження шкіри та слизових.

Відрізнити особливості піогенного ураження слизових оболонок.

Продемонструвати знання принципів терапії та профілактики піогенних уражень слизових оболонок.

Етіологічні чинники розвитку *піодермій* людини

Класифікація піогенних уражень шкіри людини.

Клінічні різновиди стрептодермій : *імпетиго, панарицій, заїда, простий лишай.*

Клінічні різновиди стафілодермій: *фолікуліти, фурункул, карбункул, гідраденіт.*

Принципи терапії піодермій.

Тема 4. Мікотичні ураження шкіри та слизових оболонок (*кератомікози, дерматомікози, кандидози, глибокі мікози.*)

Тракувати шляхи та ймовірні умови інфікування мікозами.

Узагальнити класифікацію та особливості мікотичного ураження.

Узагальнити особливості мікотичного ураження слизових оболонок.

Продемонструвати знання клініки типових проявів кандидозу слизових оболонок.

Відрізнити принципи терапії та профілактики мікотичних уражень шкіри та слизових оболонок.

Етіологічні чинники розвитку *мікозів* у людини.

Класифікація мікотичних уражень.

Основні прояви мікотичного ураження гладкої шкіри та слизових оболонок.

Різнокольоровий лишай.

Мікоз стоп (сквамозна, інтритригінозна, дисгідротична форми).

Прояви мікотичного ураження нігтів.

Заїда кандидозна. Кандидозний хейліт. Кандидоз складок.

Основні прояви мікотичного ураження волосистої частини голови: *мікроспорія, трихофітія, фавус (парша).*

Діагностика проявів мікотичного ураження: мікроскопічна, проба Бальзера, люмінесцентна діагностика під лампою Вуда.

Загальні принципи терапії. Профілактичні заходи.

Тема 5. Вірусні ураження шкіри та слизових оболонок (простий герпес, оперізуючий герпес). Алергодерматози: дерматити (простий контактний дерматит) та екзема, багатоформна ексудативна еритема. Токсикодермія. Багатоформна ексудативна еритема. Рожевий лишай Жиберга.

Герпес. Етіологія та патогенез. Клінічні прояви на шкірі та їх особливості при ураженні слизових оболонок. Принципи місцевої та загальної терапії.

Пояснювати шляхи та ймовірні умови інфікування герпесом.

Вміти діагностувати вірусні інфекції шкіри та слизових оболонок (простий герпес, оперізуючий герпес).

Знати особливості перебігу герпетичних інфекцій на обличчі та на слизових оболонках порожнини рота.

Знати основні прояви туберкульозу на шкірі та слизових оболонках, вміти діагностувати туберкульоз шкіри.

Знати етіологію та перебіг багатоформної ексудативної еритеми.

Вміти діагностувати багатоформну ексудативну еритему.

Вміти проводити диференційну діагностику багатоформну ексудативну еритему від інших хвороб.

Знати принципи та методи лікування багатоформної ексудативної еритеми.

Простий контактний або артифікаційний дерматит: класифікація, клініка та лікування.

Алергічні контактні дерматити, токсикодермія. Клінічна картина та лікування.

Дерматологічні тести, що допомагають визначити алергени.

Моно- та полісенсibiliзація. Порівняльна характеристика простого та алергічного дерматиту.

Екзема (eczema) та її різновиди: істинна або ідіопатична екзема; мікробна екзема: паратравматична, варикозна, міготична, дистідротична; себорейна екзема, нумулярна екзема; професійна. Стадії розвитку екзематозного процесу. Диференційний діагноз.

Принципи терапії. Прогноз та профілактика рецидивів.

Хейліти. Визначення поняття, типи хейлітів. Діагностика, диференційна діагностика. Топічне та/або системне лікування.

Отримання від викладача в палаті конкретного хворого для наступного його (її) ведення та курації.

Збір анамнезу та обстеження хворого. Вивчення та аналіз наявних даних лабораторного обстеження.

З'ясування у викладача неясних (незрозумілих) особливостей наявної у хворого висипки, а також отримання рекомендацій щодо доцільності проведення диференційної діагностики.

Етіологія та перебіг багатоформної ексудативної еритеми на шкірі та слизових оболонках. Діагностика, диференційна діагностика. Принципи та методи лікування.

Етіологія та перебіг рожевого лишая Жиберга на шкірі та слизових оболонках.

Діагностика, диференційна діагностика. Принципи та методи лікування.

Тема 6. Папулосквамозні дерматози. Папульозні дерматози: червоний плоский лишай та псоріаз. Папульозні захворювання шкіри та їх прояви на слизових оболонках порожнини рота (червоний плоский лишай та псоріаз).

Знати етіологічні фактори та патогенетичні теорії папульозних дерматозів (псоріазу та червоного плоского лишая).

Знати класифікацію, клінічні ознаки, діагностичні принципи та основи топічного й системного лікування псоріазу та червоного плоского лишая; вміти диференціювати папульозні дерматози від інших хвороб шкіри.

Знати можливі прояви найбільш розповсюджених папульозних дерматозів на слизовій оболонці порожнини рота (червоного плоского лишая та псоріазу).

Псоріаз: клінічні прояви, клінічні форми.

Стадії клінічного перебігу, еволюція висипки, диференційний діагноз, алгоритм лікування. Лікарсько-трудова експертиза.

Червоний плоский лишай: особливості ураження слизових оболонок та шкіри. Характер свербіжу. Принципи лікування та профілактики.

Тема 7. Бульозні дерматози: пухирчаті дерматози, акантолітична пухирчатка, герпетиформний дерматит Дюрінга.

Узагальнити класифікацію та загальні особливості бульозних ураження шкіри та слизових.

Знати епідеміологію пухирних хвороб шкіри та різновиди акантолітичної пухирчатки.

Володіти навичками діагностики акантолітичної пухирчатки (клінічної та спеціальної лабораторної).

Узагальнювати особливості методів терапії пухирчатки.

Акантолітична пухирчатка. Етіопатогенез, клінічні прояви на шкірі та слизових оболонках та її перебіг.

Особливості діагностики при ураженні слизових оболонок. Лікування. Підтримуюча доза та її емпіричне визначення. Прогноз.

Герпетиформний дерматит Дюрінга. Етіопатогенез, клінічні прояви на шкірі та слизових оболонках та її перебіг. Діагностика. Лікування. Прогноз.

Тема 8. Венеричні захворювання. Введення у венерологію. Інфекції, що передаються статевим шляхом (класифікація). Сифіліс, клінічний перебіг. Первинний, вторинний, третинний періоди сифілісу. Вроджений сифіліс. Клінічна картина. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування.

Знати класифікацію інфекцій, що передаються статевим шляхом (їх епідеміологію та умови зараження).

Знати властивості збудників інфекцій, що передаються статевим шляхом.

Знати загальний перебіг сифілісу та клінічні прояви на різних його етапах.

Вміти ідентифікувати клінічні ознаки первинного, вторинного та третинного сифілісу на слизовій оболонці порожнини рота, проводити диференційну діагностику.

Знати основні клінічні прояви вродженого сифілісу, зокрема чітко орієнтуватись у стоматологічних ознаках вродженого сифілісу.

Володіти навичками спрямування пацієнта із підозрою на сифіліс та інші ПСШ до профільного спеціаліста (дерматовенеролога).

Розрізняти методи лабораторної діагностики сифілісу при різних його періодах.

Трактувати особливості забору клінічного матеріалу для його дослідження.

Визначити основні методи серологічної діагностики, показання для їх застосування.

Оволодіти методами серодіагностики сифілісу, трактовки і співставлення їх результатів з клінікою хвороби.

Орієнтуватись у методах сучасної діагностики сифілісу, визначити показники для їх призначення.

Проілюструвати хворому раціональну тактику поведінки в ході подальшого його лікування та диспансерного спостереження.

Охарактеризувати принципи терапії хворих сифілісом. Види лікування протисифілітичними препаратами.

Трактувати неспецифічне лікування хворих сифілісом.

Узагальнювати принципи профілактики сифілісу.

Знати класифікацію гонореї та основні клінічні ознаки екстрагенітальних форм гонореї.

Знати епідеміологію ВІЛ-інфекції та її прояви на шкірі та слизових оболонках.

Володіти навичками первинної профілактики інфекцій, що передаються статевим шляхом, у т.ч. сифілісу та ВІЛ-інфекції.

Вміти проводити санітарно-профілактичну освіту серед населення.

Класифікація ВООЗ хвороб, що передаються статевим шляхом

Нозологія	Збудник
1. Сифіліс	<i>Treponema pallidum</i>

2. Гонококова інфекція 3. Шанкроїд 4. Лімфогранульома венерична 5. Пахова гранульома	Neisseria gonorrhoeae Haemophilus Ducrey Chlamydia trachomatis Callimmatobacterium
<i>3,4,5 трапляються переважно у тропічних країнах</i>	
Інші інфекції, що передаються статевим шляхом	
<i>А. З переважним ураженням статевих органів</i>	
1. Урогенітальний хламідіоз 2. Урогенітальний трихомоніаз 3. Урогенітальний мікоплазмоз 4. Кандидозні вульвовагініти і 5. Генітальний герпес 6. Гострокінцеві бородавки 7. Генітальний контагіозний моллюск 8. Бактерійний вагіноз 9. Урогенітальний шигельоз 10. Фтиріаз (лобковий педиквльоз) 11. Короста	Chlamydia trachomatis Trichomonas vaginalis Mycoplasma hominis Candida albicans Herpes simplex virus Papillomavirus hominis Molluscovirus hominis Gardnerella vaginalis та інші Shigella species Phthyrus pubis Sarcoptes scabiei
<i>Б. З переважним ураженням інших органів</i>	
1. Інфекція, зумовлена вірусом імунодефіциту людини 2. Гепатит В 3. Цитомегаловірусна інфекція 4. Амебіаз (переважно) 5. Лямбліоз	Human immunodeficiency Hepatitis B virus Cytomegalovirus hominis Entamoeba histolytica Giardia (lamblia) interstinalis

Юридичні та етичні аспекти венеричної патології.

Сучасне розуміння етіопатогенезу сифілісу.

Умови інфікування. Імунітет. Реінфекція. Суперінфекція. Значення та клінічна оцінка серологічних реакцій. Загальний перебіг сифілітичної інфекції в організмі людини.

Інкубаційний період. Клінічні ознаки класичного (ерозивного чи виразкового) твердого шанкру на шкірі та слизових оболонках. Атипові форми шанкерів: шанкр-панарицій, шанкр-амигдаліт, індуративний набряк. Особиста профілактика.

Загальна характеристика вторинного періоду сифілісу. Особливості вторинного періоду сифілісу. Прояви вторинного сифілісу на шкірі та слизових оболонках, роzeоли, папули, пустули. Сифілітична алопеція. Пігментні сифіліди. Ураження внутрішніх органів та слизових оболонок. Серологічні реакції.

Загальна характеристика третинного періоду сифілісу. Прояви третинного сифілісу на шкірі. Ураження слизових оболонок. Ураження внутрішніх органів.

Вроджений сифіліс. Шляхи передачі. Особливості вродженого сифілісу. Тріада Гетчинсона та ймовірні ознаки пізнього вродженого сифілісу, дистрофічні стигми, зубні аномалії. Діагностичні критерії постановки діагнозу.

Методи лабораторної діагностики сифілісу: мікроскопічний; серологічні (методи експрес-діагностики, стандартні та специфічні реакції на сифіліс).

Інструктивні матеріали, згідно яких проводиться лікування та профілактика сифілісу.

Принципи лікування хворих сифілісом. Види лікування протисифілітичними препаратами.

Основні положення диспансерного спостереження хворих сифілісом. Критерії вилікованості сифілісу.

Тема 9: Підсумковий модульний контроль №2.

Модуль №3 «Неврологія та нейростоматологія»

Неврологія. Введення. Симптоми рухових та чутливих розладів.

Конкретні цілі:

1. Визначати місце неврології як науки, галузі практичної медицини і учбового предмету.

Пояснювати симптоми центрального і периферичного парезів.

2. Інтерпретувати рухові розлади при ураженні рухового шляху на різних рівнях.
3. Пояснювати анатомо-фізіологічні, біохімічні дані екстрапірамідної системи та синдроми її ураження.
4. Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості мозочка та синдроми його ураження.
5. Інтерпретувати поняття про рецепцію, клінічну класифікацію чутливості, види чутливих розладів, топічні типи чутливих порушень.
6. Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості та патологію нюхового та зорового аналізаторів.
7. Інтерпретувати синдроми ураження окорухових нервів.
8. Аналізувати синдроми ураження кори головного мозку.
9. Засвоїти принципи класифікації судинних захворювань головного мозку, трактувати особливості ішемічних та геморагічних інсультів, принципи диференційованого і недиференційованого лікування інсультів, принципи профілактики гострих порушень мозкового кровообігу.
10. Трактувати особливості епілептичних та не епілептичних пароксизмальних станів.
11. Засвоїти клініку і лікування основних нозологічних форм інфекційних захворювань.
12. Засвоїти сучасні аспекти демієлінізуючих захворювань нервової системи.
13. Трактувати нейровізуалізаційні ультразвукові та електрофізіологічні методи обстеження неврологічних хворих.

Тема 1. Принципи будови та функціонування нервової системи. Функціональна одиниця нервової системи – нейрон. Рухова система. Уявлення про рефлекс та рефлекторну дугу.

Головні етапи філо- і онтогенезу нервової системи.

Структурна і функціональна одиниця нервової системи.

Головні анатомо-топографічні відділи нервової системи: півкулі мозку, підкіркові вузли, стовбур мозку, спинний мозок, корінці, спинальні ганглії, сплетіння, периферичні нерви.

Функціональна одиниця нервової системи - нейрон. Типи нейронів, їх функціональне значення. Нейроглія, її функціональне значення.

Вегетативна нервова система, її надсегментарний і сегментарний відділи. Лімбіко-ретикулярний комплекс.

Кора головного мозку. Цитоархітектонічні поля. Локалізація функцій в корі великих півкуль.

Поняття про функціональні системи.

Кровообіг головного і спинного мозку. Оболонки головного і спинного мозку. Спинномозкова рідина.

Уявлення про рефлекс і рефлекторну дугу, умовні і безумовні рефлекси, рівнів замикання шкірних, сухожилкових і периостальних рефлексів.. Анатомічні особливості і нейрофізіологія системи довільних рухів, екстрапірамідної системи і мозочка. Методика дослідження рухової системи.

Тема 2. Пірамідна система. Симптоми центрального і периферичного парезів. Екстрапірамідна система та синдроми її ураження. Мозочок, синдроми ураження мозочка.

Реалізація довільних рухів. Пірамідна система. Центральний та периферичний рухові нейрони. Кірково-ядерний та кірково-спинальний шляхи.

Симптоми центрального (спастичного) паралічу.

Патофізіологія м'язової гіпертонії, гіперрефлексії, патологічних рефлексів, зниження черевних рефлексів.

Симптоми периферичного (в'ялого) паралічу. Патофізіологія атонії, арефлексії, атрофії.

Паралічі, парези, моноплегія, параплегія, геміплегія, триплегія, тетраплегія.

Синдром рухових розладів при ураженні рухового шляху на різних рівнях: передня центральна закрутка (синдроми подразнення та випадіння), променевий вінець, внутрішня капсула, стовбур мозку (альтернуючі паралічі), різні рівні спинного мозку (вище шийного потовщення, на рівні шийного потовщення, грудний відділ, поперекове потовщення, конус), різні рівні периферійного рухового нейрону (передній ріг, передній корінець, нервові сплетіння, окремі

периферичні нерви).

Анатомічні дані: базальні ганглії (чечевицеподібне, хвостате ядро, огорожа, субталамус), утворення стовбура мозку (червоне ядро, чорна субстанція, ретикулярна формація). Зв'язки підкіркових гангліїв з різними відділами головного і спинного мозку.

Фізіологія екстрапірамідної системи, її участь в забезпеченні безумовних рефлексів, реалізації стереотипних автоматизованих рухів, готовності м'язів до дії.

Біохімія екстрапірамідної системи. Сучасні уявлення про обмін і концентрацію катехоламінів в нігтростріарній системі.

Синдроми ураження екстрапірамідної системи.

Акінетико-ригідний синдром, або синдром Паркінсонізму, його біохімічні аспекти. Ключові клінічні прояви паркінсонізму: оліго-брадікінезія, ригідність м'язів, паркінсонічний тремор, постуральна нестійкість.

Диференціальна діагностика пластичної і спастичної (еластичної) гіпертонії.

Гіперкінетичний синдром. Види гіперкінезів: атетоз, хореїчний, гемібалізм, тики. М'язові дистонії (фокальні (блефароспазм, лицьовий геміспазм, спастична кривошия, оромандибулярна дистонія, дистонія кисті, дистонія стопи, торсіонна дистонія), сегментарні, генералізовані).

Анатомо-фізіологічні особливості мозочка.

Зв'язки мозочка з різними відділами головного та спинного мозку (гомо- і гетеролатеральні). Аферентні і еферентні шляхи. Черв'як і півкулі мозочка. Функції мозочка: забезпечення рівноваги, координації, синергізму рухів, регуляція м'язового тону. Синдроми ураження мозочка. Уявлення про статичну і локомоторну атаксію, асинергію, атонію м'язів, інтенційний тремор, адіадохокінез, дизметрію, гіперметрію, ністагм, скандовану мову. Види атаксій: (мозочкова, кіркова, вестбулярна, сенситивна).

Тема 3. Чутлива система та симптоми її ураження. Види і типи порушення чутливості Патологія нюхового та зорового аналізаторів. Синдроми ураження окорухових нервів.

Поняття про рецепцію. Види рецепторів. Екстроцептивна, пропріоцептивна, інтероцептивна чутливість. Клінічна класифікація чутливості. Провідні шляхи чутливості. Методика дослідження.

Види чутливих розладів: анестезія, гіпестезія, гіперестезія, гіперпатія, дизестезія. Синестезія, дисоційовані розлади, поліестезія, парестезії. Біль і його класифікація. Поняття про ноціцептивні і антиноціцептивні системи мозку.

Топічні типи чутливих порушень: мононеврیتیчний, поліневрیتیчний, корінцевий, задньороговий, провідниковий (при ураженні провідних чутливих шляхів на рівні спинного мозку, медіальної петлі, зорового горба, внутрішньої капсули); кірковий тип (синдроми подразнення та випадіння). Синдром половинного ураження спинного мозку, (синдром Броун-Секара).

Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості та патологію нюхового аналізатора.

Аналізувати анатомо-фізіологічні особливості та патологію зорового аналізатора.

Інтерпретувати синдроми ураження окорухових нервів.

Тема 4. Порушення вегетативної нервової системи та вищих мозкових функцій. Менінгеальний синдром. Додаткові методи дослідження в неврології.

Анатомо-фізіологічні особливості і функції вегетативної нервової системи:

Сегментарний відділ вегетативної нервової системи.

Симпатична нервова система: бокові роги спинного мозку, симпатичний стовбур, ганглії.

Парасимпатична нервова система: Краніобульбарний, сакральний (крижовий) відділи.

Надсегментарний відділ вегетативних функцій: гіпоталамус, лімбічна система, ретикулярна формація стовбура мозку. Ерготропна і трофотропна діяльність.

Методи дослідження вегетативних функцій.

Синдроми ураження надсегментарного відділу вегетативної нервової системи. Синдром вегетативної дистонії. Перманентний і пароксизмальний перебіг. Гіпоталамічний синдром.

Вегетативно-судинні пароксизми: симпато-адреналовий, ваго-інсулярний, змішаний.

Синдром ураження сегментарної вегетативної нервової системи. Ураження стовбура мозку,

бокових рогів спинного мозку, гангліїв пограничного стовбура, сплетінь, нервів.

Синдром Клода-Бернара-Горнера. Вісцеральні симптоми. Рівні регуляції тазових функцій та їх розлади.

Визначити патологію вегетативної нервової системи.

Аналізувати синдроми ураження кори головного мозку.

Інтерпретувати зміни спинномозкової рідини та менінгеальний симптомокомплекс.

Трактувати нейровізуалізаційні, ультрозвукові та електрофізіологічні методи обстеження неврологічних хворих.

Засвоїти навички обстеження черепно-мозкових нервів, вегетативної нервової системи, функції кори головного мозку.

Тема 5. Епілепсія і неепілептичні пароксизмальні стани.

Епілепсія. Патогенетична суть епілептичного осередка в розвитку захворювання. Значення ендogenousого і екзогенного факторів, що беруть участь у формуванні цього вогнища. Класифікація епілептичних нападів: генералізовані, парціальні і парціально-генералізовані. Принципи диференційно-ваного лікування епілепсії. Епілептичний статус (діагностика, невідкладна допомога).

Неепілептичні пароксизмальні стани. Стани з корчами: спазмофілія, фебрильні корчі, токсичні корчі, істеричні пароксизми. Стани без корчів: вегетативні пароксизми, мігрень, синкопи. Диференціальна діагностика епілепсії і неепілептичних пароксизмальних станів. Лікування пароксизму та лікування у міжприступний період.

Тема 6. Інфекційні захворювання нервової системи.

Арахноїдити. Етіологія, патогенез. Патоморфологія: злипливий, кистозний. Класифікація за локалізацією: арахноїдити задньої черепної ямки, базальний, конвекситальний. Клініка, перебіг, діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування і профілактика.

Енцефаліти. Класифікація. Первинні енцефаліти: епідемічний, кліщовий весняно-літній, герпетичний. Вторинні енцефаліти: ревматичний (мала хорея), поствакцинальний, при вітряній віспі, корі, краснусі. Клініка, перебіг, форми захворювання, діагностика.

Ураження нервової системи при грипі (грипозний геморагічний енцефаліт, енцефалопатія). Інфекційна енцефалопатія – дисциркуляторно-дистрофічні зміни головного мозку без виражених вогнищевих уражень з переваженням в клініці астенічних проявів, вегетативної дистонії, інтракраніальної гіпертензії. Перебіг, діагностика, диференціальна діагностика, лікування, профілактика.

Менінгіти. Класифікація менінгітів: первинні і вторинні, гнійні і серозні.

Гнійні менінгіти. Первинний менінгококовий менінгіт, клініка, діагностика, особливості перебігу, атипові форми. Вторинні менінгіти: пневмококовий, стафілококовий. Клініка, діагностика, показники ліквору, лікування, профілактика.

Серозні менінгіти. Первинні вірусні: лімфоцитарний хориоменінгіт, ентеровірусний менінгіт (ЕСНО, Коксакі), паротитний та інші. Вторинні: туберкульозний менінгіт та менінгіти при інших інфекціях. Клініка, діагностика, значення дослідження ліквору в диференціальній діагностиці, лікування, профілактика.

Поліомієліт. Етіологія, патогенез, епідеміологія, шляхи поширення, патоморфологія. Клінічна класифікація: апаралітичні (абортивні, субклінічні) і паралітичні форми (передпаралітична і паралітична стадії) і стовбурові форми. Діагностика, диференціальна діагностика. Значення вірусологічних і серологічних досліджень в діагностиці захворювання. Лікування в гострому і відновному періоді. Наслідки. Профілактика.

Поліомієлітоподібні захворювання у дітей, викликані вірусами Коксакі і ЕСНО, паротиту, простого герпесу, аденовірусами. Клінічні форми, перебіг, прогноз, діагностика, лікування, профілактика.

Гострий мієліт. Етіологія (у первинних мієлітів – нейровіруси, туберкульоз, сифіліс; у вторинних – як ускладнення інфекційних захворювань – кір, скарлатина, тиф, пневмонія, грип або при сежисі). Патогенез. Патоморфологія. Клініка та клінічні форми (симптомокомплекс ураження спинного мозку у поперековому, грудному відділах, на рівні шийного потовщення, у верхньошийному відділі). Ліквородіагностика. Диференціальний діагноз. Лікування.

Тема 7. Демієлінізуючі захворювання нервової системи.

Гострий розсіяний енцефаломієліт. Розсіяний склероз. Сучасна теорія патогенезу (аутоімунне захворювання, генетична схильність). Патоморфологія (числені вогнища демієлінізації у головному та спинному мозку). Ранні симптоми. Основні клінічні форми (церебральна: стовбурова, мозочкова, оптична, гіперкінетична, спинальна, цереброспинальна). Триада Шарко. Пентада Мамбурга. Форми перебігу хвороби. Диференціальна діагностика. Лікування (у період загострення – обмінний плазмаферез, пульс-терапія кортикостероїдами, цитостатики, десенсибілізуюча терапія, антигістамінні препарати, антиоксиданти; у період ремісії – інтерферони – препарати, які покращують трофіку нервової системи, судинні препарати).

Підгострий склерозуючий паненцефаліт. Лейкодистрофії: метахроматична, глобоїдно-клітинна, суданофільна, експрес-методи діагностики.

Нейростоматологія

Конкретні цілі:

Визначити анатомо-фізіологічні особливості та патологію трійчастого нерва.

Інтерпретувати анатомічні особливості та патологічні прояви ураження лицьового нерва язикоглоткового нерва, блукаючого нерва, під'язикового нерва.

Визначити вегетативні прозопагії.

Інтерпретувати інші нейрогенні захворювання обличчя.

Засвоїти принципи вертеброгенних і невертеброгенних захворювань периферичної нервової системи.

Тема 8. Трійчастий, лицьовий, присінково-завитковий нерви та симптоми їх ураження.

Визначення. Особливості етіопатогенезу, клініки захворювань верхніх дихальних шляхів, бронхітів, пневмоній у дітей. Принципи діагностики, лікування, профілактики.

Невідкладна допомога при стенозуючому ларингіті, обструктивному синдромі.

Взаємозв'язок захворювань органів дихання і стоматологічної патології у дітей.

Тема 9. Патологія IX – XII пар черепних нервів. Бульбарний і псевдобульбарний синдроми.

IX пара – язикоглотковий нерв(змішаний);

X пара – блукаючий нерв (змішаний);

XI пара – додатковий нерв (руховий);

XII пара - під'язиковий нерв (руховий).

Анатомо – фізіологічні особливості. Локалізація ядер у довгастому мозку. Бульбарний і псевдобульбарний синдроми: спільні ознаки (дисфагія, дисфонія, дизартрія) та відмінності (фібриляції та атрофії м'язів язика, рефлексії орального автоматизму, вимушений сміх, плач). Порушення іннервації м'язів язика – периферичний та центральний парези.

Тема 10. Судинні захворювання головного та спинного мозку. Пухлини головного та спинального мозку. Абсцес головного мозку.

Класифікація. Гострі порушення мозкового кровообігу: інсульти і скороминущі порушення мозкового кровообігу (транзиторні ішемічні атаки та церебральні гіпертонічні кризи). Хронічні порушення мозкового кровообігу: ранні і пізні форми. Судинні деменції.

Етіологічні фактори і патогенез гострих порушень мозкового кровообігу.

Геморагічний і ішемічний (тромботичний і нетромботичний) інсульти, субарахноїдальні крововиливи. Симптоми ураження передньої, середньої, задньої мозкових артерій. Синдроми оклюзії і стенозу магістральних судин мозку. Загальнономозкові та осередкові синдроми. Кількісні і

якісні види розладів свідомості (Продуктивна і непродуктивна симптоматика).

Диференціальний діагноз різних типів гострого порушення мозкового кровообігу.

Сучасні методи недиференційованої і диференційованої терапії гострих порушень мозкового кровообігу. Період «терапевтичного вікна». Показання і протипоказання для хірургічного лікування порушень мозкового кровообігу.

Крововиливи в спинний мозок і його оболонки. Ішемічні спінальні інсульти. Етіологія і патогенез. Симптоматологія. Діагностика. Інтенсивна терапія в гострому періоді.

Лікування хворих в періоді залишкових явищ після церебральних і спінальних інсультів. Реабілітація та експертиза працездатних хворих.

Профілактика судинних захворювань головного і спинного мозку.

Класифікація (топічна і патоморфологічна). Клініка: загально мозкові, вогнищеві і дислокаційні синдроми.

Диференціальна діагностика пухлин головного і спинного мозку.

Екстра - і інтрамедулярні пухлини. Діагностичне значення офтальмоскопії, дослідження ліквору, ЕЕГ, ЕхоЕскопії, краніографії, ангиографії, вентрикулографії, МРТ-КТ томографії, спонділографії, мієлографії та інших методів при пухлинах головного і спинного мозку. Принципи хірургічного і консервативного лікування пухлин головного і спинного мозку.

Абсцес мозку. Джерела абсцедування. Клініка, діагностика, диференційний діагноз.

Тема 11. Головний біль. Порушення сну і стану бадьорості. Неврологічні аспекти черепно-мозкової травми. Спінальна травма.

Етіологія та механізми головного болю: судинний, ліквородинамічний, невралгічний, м'язового напруження, психалгічний, змішаний. Класифікація. Нозологічні форми головного болю: мігрень, біль м'язового напруження, пучковий біль. Диференціальна діагностика, принципи лікування.

Мігрень-етіологія, сучасні механізми патогенезу. Клінічні форми (проста мігрень – без аури, асоційована), діагностика, диференційований діагноз, принципи лікування (в період приступу та у межприступний період).

Головний біль при синдромі внутричерепної гіпотензії та синдромі внутричерепної гіпертензії (етіопатогенетичні фактори, суб'єктивні дані, клінічні та інструментальні дані).

Порушення сну і стану бадьорості: стадії сну, розлади засипання – пресомнія, порушення сну – інсомнія, причинні фактори, лікування. Гіперсомнії – патологічна сонливість. Синдром сонних апноє. Лікування.

Сучасні аспекти класифікації черепно-мозкової травми. Струс головного мозку. Диференціальна діагностика забою істиснення головного мозку. Внутрішньочерепний крововилив. Ускладнення черепно-мозкової травми: посттравматична енцефалопатія, посттравматичний арахноїдит, посттравматичний судомний синдром, посттравматичний астеничний синдром. Хронічні оболонкові гематоми (епі- і субдуральні). Невідкладна допомога при черепно-мозковій травмі.

Травма спинного мозку. Клініка, діагностика, лікування. Травми периферичних нервів.

Тема 12: Підсумковий модульний контроль №3

Модуль №4 «Психіатрія та наркологія»

Тема 1. Вступ до психіатрії. Організація психіатричної допомоги в Україні. Розлади відчуття і сприйняття.

Предмет та завдання психіатрії, історія психіатрії, основні етапи становлення психіатрії як самостійної дисципліни.

Задачі, структура та функції установ, що надають позалікарняну та лікарняну психіатричну допомогу. Порядок та юридичні аспекти надання психіатричної допомоги. Документація та принципи забезпечення узгодженої діяльності закладів, що здійснюють психіатричну та соматичну медичну допомогу населенню. Порядок обліку та диспансерного нагляду за психічно хворими.

Основні аспекти організації добровільного та примусового стаціонарного лікування психічно хворих. Поняття примусової та невідкладної госпіталізації. Роль лікаря-стоматолога в діагностиці та лікуванні психічних розладів у населення.

Визначення поняття "відчуття", "сприйняття" і "уявлення". Розлади відчуттів, їх класифікація та описання. Визначення гіперестезії, гіпостезії та алгезії. Клінічна характеристика сенестопатій. Особливості сенестопатій щелепно-лицьової ділянки в практиці лікаря-стоматолога.

Визначення і класифікація ілюзій. Визначення галюцинацій. Диференційна діагностика простих і складних галюцинацій. Класифікація галюцинацій за аналізаторами Диференційна діагностика між справжніми і псевдогалюцинаціями. Етіопатогенетична класифікація галюцинацій.

Поняття галюцинозу, його клінічні прояви та диференційно-діагностичні межі. Розпади сенсорного синтезу. Визначення поняття "деперсоналізація". Клінічні особливості порушення "схеми тіла". Клінічна характеристика дереалізації.

Розлади відчуття і сприйняття в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 2. Розлади мислення. Розлади пам'яті, уваги та інтелекту.

Визначення поняття мислення. Типи і види мислення в нормі, їх вікові особливості. Класифікація розладів мислення. Ознаки паралогічного мислення. Ознаки аутистичного мислення та резонерства. Нав'язливі стани, класифікація та клінічна характеристика.

Характеристика надцінних ідей. Маячні синдроми в психіатрії. Клінічна характеристика параноїдного синдрому. Характеристика синдрому психічного автоматизму. Характеристика паранойяльного та парафренного синдромів.

Відмінності первинного та образного видів маячення. Клінічні ознаки образно-чуттєвого маячення. Систематизоване та несистематизоване маячення. Клінічна характеристика і етіопатогенетичні механізми утворення різних видів маячення, індуковане та конформне маячення.

Розлади мислення в практиці лікаря-стоматолога.

Види та функції пам'яті. Етіопатогенез, класифікація та клінічні прояви розладів пам'яті. Методи практичної психодіагностики пам'яті.

Види та функції уваги. Етіопатогенез, класифікація та клінічні прояви розладів уваги. Методи практичної психодіагностики уваги.

Етіопатогенез, класифікація та клінічні прояви вроджених та набутих розладів інтелекту. Методи практичної психодіагностики інтелекту.

Навички догляду за пацієнтами з розладами пам'яті, уваги та інтелекту.

Розлади пам'яті, уваги та інтелекту в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 3. Розлади емоцій. Розлади ефекторно-вольової сфери.

Визначення емоцій, їх фізіологічна характеристика. Стенічні і астеничні емоції. Загальна класифікація розладів емоцій.

Патологічне підвищення настрою. Визначення манії і ейфорії. Різновиди манії. Пригнічення настрою. Клінічні ознаки депресії. Класифікація депресій. Поняття ендогенної та вітальної депресії. Їх клінічні ознаки. Клінічна характеристика психогенних депресій. Психопатологічні синдроми з депресивним компонентом.

Визначення дисфорії. Фобії, визначення, зв'язок з іншими захворюваннями. Патологічна емоційна лабільність. Визначення амбівалентності почуттів. Визначення та клінічні ознаки паратимії. Визначення емоційної інертності та емоційної слабкості.

Розлади емоційної сфери в практиці лікаря-стоматолога.

Поняття про вольову діяльність і потяги. Етапи вольового процесу, їх характеристика.

Інстинкти і їх розлади. Розлади харчових інстинктів. Розлади інстинкту самозбереження. Розлади статевого інстинкту. Види психомоторного збудження.

Клінічна характеристика кататонічного збудження. Клінічна характеристика маніакального збудження. Клінічна характеристика гебефренічного збудження. Клінічні ознаки кататонічного ступору. Клінічні ознаки депресивного ступору. Імпульсивні дії, їх характеристика та клінічні особливості

Розлади ефекторно-вольової сфери в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 4. Розлади свідомості

Визначення та фізіологічні основи свідомості, розвиток та формування свідомості. Складові частини та властивості свідомості. Поняття ауто- та алопсихічного орієнтування. Критерії ясності свідомості, об'єм свідомості та її безперервність.

Варіанти зміненої свідомості в нормі та при психічних розладах. Етіологія, патогенез, класифікація та клінічні прояви непсихотичних та психотичних форм порушень свідомості. Диференціація порушень свідомості при деліріозному та онейроїдному синдромах. Переважна нозологічна приналежність розладів свідомості, особливості перебігу розладів свідомості. Характеристика особливостей поведінки пацієнтів у сутінковому стані.

Догляд та нагляд за пацієнтами з розладами свідомості. Методи практичної психодіагностики розладів свідомості.

Розлади свідомості в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 5. Шизофренія

Визначення діагностичних меж шизофренії та історія її вивчення. Етіологічні теорії шизофренії, теорії патогенезу шизофренії. Класифікація шизофренії.

Клінічні прояви параноїдної форми шизофренії. Клінічні прояви простої форми шизофренії. Клінічні прояви кататонічної форми шизофренії. Клінічні прояви гебефренічної форми шизофренії. Типи перебігу шизофренії. Типи ремісій при шизофренії. Поняття шизофренічного дефекту та його типи.

Фармакотерапія шизофренії. Немедикаментозне лікування шизофренії. Експертиза шизофренії.

Роль вчасної діагностики та невідкладної допомоги пацієнтам, хворим на шизофренію, в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 6. Афективні розлади

Визначення біполярного афективного розладу, історія його вивчення, епідеміологія та сучасні нозологічні межі. Етіологічні фактори та патогенетичні механізми афективних психозів, їх особливості у ранньому віці. Принципи та методи діагностики афективних психозів, вікові аспекти діагностики.

Класифікація афективних розладів. Клінічна характеристика основних форм афективних психозів та непсихотичних афективних порушень, типи їх перебігу. Клінічна характеристика манакальної та депресивної фаз біполярного афективного розладу. Особливості перебігу афективних психозів у дитячому та підлітковому віці. Соматична та неврологічна симптоматика афективних психозів. Диференційна діагностика біполярного афективного розладу та шизофренії.

Принципи терапії афективних психозів. Основні види медикаментозного та немедикаментозного лікування афективних психозів. Практичні навички догляду та нагляду за хворими на афективні розлади. Трудова, військово-лікарська та судово-психіатрична експертиза при афективних психозах.

Роль вчасної діагностики та невідкладної допомоги пацієнтам, хворим на афективні розлади, в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Психосоматичні та соматопсихічні розлади, психічні розлади при патології щелепно-лицьової ділянки.

Визначення понять "наркотик", "психоактивна речовина", "наркоманія". Класифікація наркотичних речовин. Визначення, діагностичні критерії та основні ознаки залежності при вживанні психоактивних речовин. Історія медичного вивчення алкоголізму, наркоманій та токсикоманій.

Історичні та соціокультурні аспекти вживання психоактивних речовин. Етіологічні фактори та патогенетичні механізми розвитку залежності при вживанні психоактивних речовин.

Класифікація психічних розладів, викликаних зловживанням психоактивними речовинами. Клінічні прояви алкоголізму, наркоманій та токсикоманій. Гостре сп'яніння. Патологічне алкогольне сп'яніння. Класифікація та клінічні прояви гострих та хронічних психозів при вживанні психоактивних речовин. Основні медичні наслідки вживання психоактивних речовин.

Принципи сучасного лікування наркоманій, токсикоманій та алкоголізму, роль психотерапії. Трудова, військово-лікарська та судово-психіатрична експертиза при залежності від вживання психоактивних речовин.

Роль вчасної діагностики та невідкладної допомоги пацієнтам, хворим на алкоголізм, наркоманії та токсикоманії, в практиці лікаря-стоматолога.

Поняття психосоматичних та соматопсихічних розладів, їх нейрофізіологічні та психологічні основи. Етіологія та патогенез психосоматичних розладів та соматопсихічних розладів.

Класифікація психосоматичних та соматопсихічних розладів. Клінічні прояви психосоматичних розладів серцево-судиної системи та кардіогенних соматопсихічних розладів. Клініка соматопсихічних розладів при хворобах травної системи та ендокринній патології. Клінічні прояви дисметаболических соматопсихічних розладів. Особливості клінічного перебігу психосоматичних та соматопсихічних розладів у дитячому та похилому віці. Сучасне лікування психосоматичних та соматопсихічних розладів, роль психотерапії.

Психосоматичні та соматопсихічні розлади в практиці лікаря-стоматолога. Патологія щелепно-лицьової ділянки і пов'язані з цим психічні порушення.

Тема 8. Принципи лікування психічних захворювань. Психофармакологія.

Загальні принципи лікування психічно хворих. Визначення етіотропної, симптоматичної та патогенетичної терапії у психіатрії. Класифікація психотропних лікарських засобів.

Показання до застосування нейролептиків та їх основні ефекти. Побічна дія нейролептичних препаратів. Основні ефекти найпоширеніших нейролептиків. Нейролептичні препарати пролонгованої дії.

Класифікація транквілізаторів, їх представники та основні ефекти. Показання до застосування транквілізаторів та їх побічна дія. Класифікація антидепресантів та їх основні ефекти. Показання до застосування антидепресантів та їх побічна дія. Психофармакологічна характеристика нормотимічних засобів. Показання до застосування і основні ефекти психостимуляторів. Психофармакологічна характеристика ноотропних препаратів. Психофармакологічна характеристика протисудомних препаратів. Методи корекції ускладнень психотропної фармакотерапії.

Роль психофармакотерапії в практиці лікаря-стоматолога.

Тема 9: Підсумковий модульний контроль №4.

Модуль №5 «Психологія»

Тема 1. Предмет і завдання медичної психології. Особистість і хвороба.

Розвиток медичної психології у світі й на Україні. Внесок робіт О.Р. Лурія, П.С. Виготського, М.О. Бернштейна, П.К.Анохіна, К.К.Платонова, Б.В. Зейгарник, П.Ф. Бурлачука, В.М. Блейхера у розвиток світової й вітчизняної медичної психології.

Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, цілеспрямована психологічна бесіда. Експериментально психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку й культурних особливостей пацієнтів.

Психічна структура особистості: темперамент, характер, інтелект, здатності Класифікація темперамента. його роль у формуванні характеру. Вплив особливостей і хронічних захворювань на особистість людини.

Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, які мають акцентуовані риси особистості. Внутрішня картина хвороби: суб'єктивне сприйняття захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, концептуальна (когнітивна), мотиваційна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання ваги плин у прогнозу. Обставини життя хворого, при яких протікає хвороба. Преморбідні особливості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Хворобливі зміни емоцій: тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість і їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів і поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астения).

Тема 2. Психологія хворого. Психологічні основи спілкування в лікувальному процесі. Психологія залежної та девіантної поведінки.

Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприйняття захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально - інформативна.

Обставини життя хворого, при яких протікає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Класифікація основних типів відносин до хвороби (гармонічний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний і ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Діагностика основних типів відносин до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактування результатів дослідження.

Вплив відносин до хвороби на подальший плин захворювання й прогноз. Агравация, симуляція, диссимуляція, госпіталізм. Принципи психотерапевтичної корекції відносин до хвороби, тактика лікаря відносно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, регуляторно-комунікативна, афективно комунікативна. Роль психологічних особливостей лікаря й медичної сестри.

Медична деонтологія. Інформування хворого про діагноз. Взаємодії й спілкування лікаря із хворими і їх родичами.

Професійні якості лікаря. Визначення понять «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця». Лікарські помилки: причини й види. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, „синдром вигоряння”. Шляхи її попередження.

Основи спілкування з колегами. Дотримання правил деонтології й субординації та морально-етичних вимог. Емоційне задоволення між членами колективу. Види спілкування в медичному середовищі. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра.

Залежна поведінка особистості являє собою серйозну соціальну проблему, оскільки у вираженій формі може мати такі негативні наслідки, як втрата працездатності, конфлікти з оточуючими, вчинення злочинів. Крім того, це найбільш поширений вид девіації, так чи інакше зачіпає будь-яку сім'ю.

Підходи до виділення поведінкової норми, патології та девіації: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультурний, віковий, тендерний, професійний, феноменологічний. Девіантна, деліквентна та адиктивна поведінка. Зміст понять, специфічні ознаки та відмінності. Загальна характеристика видів адитивної поведінки.

Тема 3. Розлади настрою. Страх, відчай, тривога. Суїцидальна поведінка. Психосоматичні розлади. Синдром професійного вигоряння.

Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «уникнення», «заклик», «самопокарання», «відмова». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри.

Особливості суїцидальної поведінки у хворих в онкології, на СНІД, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія: за і проти. Допомога вмираючому хворому.

Клінічні риси обсесивно-компульсивного порушення, розладів харчової поведінки, соматоформних, дисоціативних розладів та порушень особистості. Етіологія неврозів. Співвідношення факторів схильності і факторів середовища в генезі неврозів. Класифікація неврозів. Форми неврастенії а)гіперстенічна, б)гіпостенічна.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико - вісцеральна. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація розладів розладів та ос

Тема 4. Підсумковий модульний контроль №5.

Модуль №6 «Фізична реабілітація та спортивна медицина»

Модуль 1	
Змістовий модуль 1 «Спортивна медицина.	
Загальні основи лікарського контролю за хворими стоматологічного профілю. Особливості застосування ЛФК та лікувального масажу в стоматології»	
Конкретні цілі змістового модулю 1:	
<ul style="list-style-type: none"> • Вміти обґрунтувати і самостійно призначити засоби ФР в складі комплексного лікування хворих стоматологічного профілю, оцінити їх ефективність їх призначення. • Вміти обґрунтувати і самостійно призначити процедуру масажу в складі комплексного лікування хворих стоматологічного профілю. 	
Тема 1	<p>Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок. Дослідження та оцінка стану зубощелепної системи.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Теоретичні передумови визначення фізичного розвитку. Оцінка фізичного розвитку методами антропометричних стандартів, кореляції, антропометричних індексів та перцентилей. Лікарська оцінка функціонального стану та фізичної працездатності. Кількісна оцінка рівня фізичного (соматичного) здоров'я. Фізична реабілітація з урахуванням індивідуальної толерантності до фізичного навантаження. Облік ефективності ЛФК: терміновий та кумулятивний ефекти. ▪ Проведення лікарського огляду хворих з застосуванням соматоскопії, антропометрії. Ознайомлення з функціональними методами дослідження стану скроне-нижньощелепного суглоба та м'язового апарату (кутометрія, метричне вимірювання скроне-нижньощелепного суглоба та тонометрія, електроміографія, телерентгенографія, реопарадонтотографія, ехоостеометрія та іншими). Освоєння практичних навичок дослідження та оцінки функціонального стану кардіо-респіраторної системи. Показовий розбір стоматологічного хворого з визначенням клінічного стану, фази процесу, функціональних порушень для обґрунтування призначень з ЛФК. Дослідження безпосередньої реакції хворого на фізичне навантаження. Проведення стандартних функціональних проб та стандартних тестів – комплексів в залежності від призначеного рухового режиму. Самостійне написання та здача викладачеві для перевірки протоколу за формою картки хворого, що лікується в кабінеті ЛФК (042/0).
Тема 2	<p>Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Загальна характеристика методу ЛФК, показання та протипоказання, фізіологічні механізми лікувальної дії фізичних вправ. Організація ЛФК

	<p>в системі медичної реабілітації. Засоби, форми та періоди застосування ЛФК. Режими рухової активності. Оформлення призначень і загальна методика ЛФК. Класифікація фізичних вправ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ознайомлення з організаційними питаннями застосування ЛФК (база, обов'язки фахівців, інвентар, обладнання) у лікувально-профілактичних закладах загального та стоматологічного профілю. Особливості оснащення кабінету ЛФК. Вивчення картки хворого, що лікується у кабінеті ЛФК (форма 042/0). Записи щодо призначення ЛФК хворому. Вивчення термінології гімнастичних та дихальних вправ. Особливості виконання спеціальних вправ для м'язових груп ЩЛД як діагностичних критеріїв відновлювання функціональної повноцінності миміки, дихання, мови, жування та ковтання після травм та захворювань. Ознайомлення з механотерапевтичними апаратами та пристосуваннями, які застосовуються у комплексі фізичної реабілітації хворих стоматологічного профілю. Правила складання схеми процедури та комплексів вправ лікувальної гімнастики (ЛГ). Показове проведення процедури ЛГ для хворих стоматологічного профілю.
<p>Тема 3</p>	<p>Спеціальні фізичні вправи, що застосовуються у пацієнтів стоматологічного профілю.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Спеціальні вправи для мимічних м'язів. ▪ Спеціальні вправи для жувальних м'язів. ▪ Спеціальні вправи на координацію рухів. ▪ Спеціальні вправи для відновлення носового типу дихання. ▪ Спеціальні вправи для м'язів язика . ▪ Спеціальні вправи для зміцнення колового м'яза рота. ▪ Спеціальні вправи для зміцнення латерального крилоподібного м'яза, який забезпечує висування нижньої щелепи вперед і в сторони. ▪ Спеціальні вправи для тренування щічних м'язів. ▪ Спеціальні вправи для м'язів, які піднімають нижню щелепу.
<p>Тема 4</p>	<p>Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Теоретичні основи лікувального масажу. Анатомо-фізіологічні особливості крово- та лімфообігу, іннервації м'яких тканин обличчя, голови, шиї. Вплив масажу на організм людини, види масажу. Основні прийоми техніки класичного масажу. Показання та протипоказання до застосування масажу в стоматології. ▪ Організація лікувального процесу в кабінеті масажу (приміщення, обладнання, гігієнічні вимоги до пацієнта і масажиста, нормативи робочого навантаження). Показання і протипоказання до призначення масажу. Знайомство з основними та допоміжними прийомами: погладження, розтирання, розминання та вібрація. Методичні особливості проведення процедури та курсу масажу. Показове проведення процедури масажу з наступним засвоєнням студентами техніки виконання основних прийомів масажу. • Застосування лікувального масажу щелепно-лицьової ділянки (ЩЛД) в поєднанні зі спеціальними вправами лікувальної гімнастики (ЛГ) для хворих стоматологічного профілю. Оцінка ефективності масажу. ▪ Оволодіння основними принципами і прийомами місцевого масажу (гігієнічного, косметичного, лікувального) окремих ділянок голови, шиї, зубо-щелепного апарату. Засвоєння ручних та апаратних методів самомасажу ЩДД. Поєднання масажу зі спеціальними вправами для мимічних м'язів обличчя, "звуковою" гімнастикою та дихальними вправами. Вивчення методичних вказівок щодо проведення масажу при

	окремих стоматологічних захворюваннях, травмах та в хірургічній стоматології.
Змістовий модуль 2 «Фізична реабілітація пацієнтів стоматологічного профілю»	
Конкретні цілі змістового модуля 2:	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Вміти обґрунтувати і самостійно призначити засоби ФР в складі комплексного лікування хворих з одонтогенними запальними процесами, описати та продемонструвати пацієнтові спеціальні вправи. ▪ Вміти самостійно обґрунтувати і призначити засоби ФР в складі комплексного лікування хворих з артритами, артрозами та контрактурами скронево-нижньощелепних суглобів, описати та продемонструвати спеціальні вправи хворому, оцінити ефективність їх призначення в складі комплексного лікування. ▪ Вміти обґрунтувати і самостійно призначити засоби ФР в складі комплексного лікування хворих з переломами щелеп, описати та продемонструвати пацієнтові спеціальні вправи. ▪ Вміти обґрунтувати і самостійно призначити засоби ФР в складі комплексного лікування хворих з вродженими вадами щелепно-лицьової ділянки на різних етапах реконструктивних операцій, описати та продемонструвати спеціальні вправи батькам і хворим дітям. ▪ Вміти обґрунтувати і самостійно призначити засоби ФР в складі комплексного лікування хворих з порушеннями та аномаліями прикусу, описати та продемонструвати спеціальні вправи батькам і хворим дітям. 	
Тема 5	Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах у щелепно-лицьовій ділянці. Фізична реабілітація при невритах лицьового та трійчастого нервів. <ul style="list-style-type: none"> ▪ ЛФК при захворюваннях пародонту, гнійно-запальних процесах ЩЛД. Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ЛФК, показання та протипоказання до призначення ЛФК. Основні методичні підходи та особливості проведення ЛФК при пародонтозі, пародонтопатіях, хірургічному лікуванні гнійно-запальних процесів ЩЛД. Рухові режими хворих, періоди застосування ЛФК. Особливості лікувального масажу. Оцінка ефективності використання засобів ЛФК. ▪ Аналіз показань та протипоказань до застосування засобів ЛФК при захворюваннях пародонту та при гнійно-запальних процесах у ЩЛД. Показове складання за участю студентів схеми процедур ЛГ та орієнтовного комплексу з демонстрацією спеціальних вправ для самостійного використання хворими при пародонтозі, пародонтопатіях та гнійно-запальних процесах у ЩЛД (абсцес і флегмона), одонтогенних гнійно-запальних захворюваннях щелеп (періодонтит, періостит, остеомієліт) в ранньому післяопераційному періоді. Використання артикуляційних рухів губ. Особливості лікувального масажу та самомасажу. Курація хворого. Оцінка його клінічного стану, локалізації та обсягу функціональних порушень, рухових можливостей. Формулювання завдань ЛФК. Визначення рухового режиму, періоду застосування ЛФК. Обґрунтування вибору засобів, форм та методики ЛФК.
Тема 6	Фізична реабілітація при переломах щелеп і кісток лицьового скелета. <ul style="list-style-type: none"> • ЛФК при пошкодженнях ЩЛД та переломах щелеп. Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ЛФК, показання та протипоказання до призначення ЛФК. Основні підходи та особливості проведення ЛФК при пошкодженнях ЩЛД та переломах щелеп. Рухові режими хворих.

	<p>Періоди застосування ЛФК. Особливості механотерапії та масажу. Оцінка ефективності використання засобів ЛФК.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Аналіз показань та протипоказань до застосування засобів ЛФК при переломах щелеп. Показове складання за участю студентів схеми занять ЛГ та орієнтовного комплексу з демонстрацією спеціальних вправ для самостійного використання хворими при переломах щелеп. Особливості лікувального масажу та самомасажу. Демонстрація дії апаратів для активної і пасивної механотерапії. Курація хворого. Оцінка його клінічного стану, рухових можливостей, локалізації та обсягу функціональних порушень. Формулювання завдань ЛФК. Визначення рухового режиму, періоду застосування ЛФК. Обґрунтування вибору засобів, форм та методики ЛФК.
<p>Тема 7</p>	<p>Фізична реабілітація в комплексному лікуванні хворих з артритами, артрозами та контрактурами скронево-нижньощелепних суглобів.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ЛФК артритам, артрозам і контрактурам скроне-нижньощелепного суглоба. Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ЛФК, показання та протипоказання до призначення ЛФК. Основні підходи та особливості проведення ЛФК при артрозах, артритам і контрактурах скроне-нижньощелепного суглоба. Рухові режими хворих. Періоди застосування ЛФК. Особливості механотерапії та масажу. Оцінка ефективності використання засобів ЛФК. ▪ Аналіз показань та протипоказань до застосування засобів ЛФК при артритам, артрозам і контрактурах скроне-нижньощелепного суглоба. Показове складання за участю студентів схеми занять ЛГ та орієнтовного комплексу з демонстрацією спеціальних вправ для самостійного використання хворими при артритам, артрозам, а також при контрактурах нижньої щелепи. Особливості лікувального масажу та самомасажу. Демонстрація дії апаратів для активної і пасивної механотерапії. Курація хворого. Оцінка його клінічного стану, рухових можливостей, локалізації та обсягу функціональних порушень. Формулювання завдань ЛФК. Визначення рухового режиму, періоду застосування ЛФК. Обґрунтування вибору засобів, форм та методики ЛФК.
<p>Тема 8</p>	<p>Фізична реабілітація при реконструктивних і пластичних операціях у щелепно-лицьовій ділянці.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ЛФК при реконструктивних і пластичних операціях на ЩЛД. Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ЛФК, показання та протипоказання до призначення ЛФК. Основні методичні підходи та особливості проведення ЛФК при реконструктивних і пластичних операціях на ЩЛД: рубцеві зміни після травм м'яких тканин, вроджене незрощення губи та піднебіння. Рухові режими хворих, періоди застосування ЛФК. Особливості лікувального масажу. Оцінка ефективності використання засобів ЛФК. ▪ Аналіз показань та протипоказань до застосування засобів ЛФК при реконструктивних і пластичних операціях на ЩЛД. Показове складання за участю студентів схеми занять ЛГ та орієнтовного комплексу ЛГ з демонстрацією спеціальних вправ для самостійного використання хворими при пошкодженнях губи і піднебіння в передопераційному та відновному періодах при дефектах і деформаціях м'яких тканин ЩЛД до і після операції. Особливості лікувального масажу та самомасажу. Курація хворого. Оцінка його клінічного стану, локалізації та обсягу функціональних порушень, рухових можливостей. Формування завдань ЛФК. Визначення рухового режиму, періоду застосування ЛФК. Обґрунтування вибору засобів, форм та методики ЛФК.

Тема 9	<p>Фізична реабілітація при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ЛФК при порушеннях та аномаліях прикусу у дітей. Клініко-фізіологічне обґрунтування використання засобів ЛФК, показання та протипоказання до призначення ЛФК. Основні методичні підходи та особливості проведення ЛФК при порушеннях та аномаліях прикусу у дітей. Рухові режими, періоди застосування ЛФК. Особливості лікувального масажу. Оцінка ефективності використання засобів ЛФК. ▪ Аналіз показань та протипоказань до застосування засобів ЛФК при порушеннях та аномаліях прикусу у дітей. Показове складання за участю студентів схеми занять ЛГ та орієнтовного комплексу з демонстрацією спеціальних вправ для самостійного використання хворими при аномаліях прикусу у дітей. Особливості лікувального масажу та самомасажу. Курація хворого. Оцінка клінічного стану, локалізації та обсягу функціональних порушень, рухових можливостей. Застосування ЛФК у дітей, що мають патологію ЩЛД. Формування завдань ЛФК. Визначення рухового режиму, періоду застосування ЛФК. Обґрунтування вибору засобів, форм та методики ЛФК. Ефективність фізичної реабілітації: клініко-функціональна оцінка.
Тема 10	Підсумковий модульний контроль №6

Модуль №7 «Ендокринологія»

Змістові розділи:

1. Основи діагностики, лікування та профілактики хвороб ендокринної системи.

Під час навчання студенти повинні провести курацію хворих з наступними хворобами та станами:

- Цукровий діабет
- Гіпотиреоз
- Тиреотоксикоз
- Хронічна наднирникова недостатність

Основи діагностики, лікування та профілактики основних ендокринних захворювань Конкретні цілі:

Студенти повинні:

- Використовувати основні методи обстеження хворих з ендокринологічною патологією, оцінити їх результати.
- Діагностувати, лікувати, організувати впровадження заходів профілактики цукрового діабету, йододефіцитних захворювань щитоподібної залози, тиреотоксикозу, гіпотиреозу, тиреоїдитів, захворювань гіпоталамо-гіпофізарної системи (хвороби Іценка-Кушінга, акромегалії, нецукрового діабету), хронічної недостатності надниркових залоз, кортикостероми, ожиріння; аналізувати та інтерпретувати результати аналізів при даних захворюваннях.
- Вміти розпізнати природжений гіпотиреоз, вроджену дисфункцію надниркових залоз, порушення росту та статевого розвитку.
- Діагностувати та надавати невідкладну допомогу на догоспітальному і госпітальному етапах при діабетичній (гіперкетонемічній), гіпоглікемічній комах.
- Розпізнати менш поширені ендокринні захворювання, щоб направити пацієнта до спеціаліста-ендокринолога: гіперпролактинемію, гіпопітуїтаризм, соматотропну недостатність, пухлини щитоподібної залози, гіпаратиреоз та гіперпаратиреоз, гормональноактивні пухлини надниркових та статевих залоз, клімактеричний невроз.
- Проводити підтримуючу (протирецидивну) терапію, вироблену спільно зі спеціалістом-ендокринологом при вказаних захворюваннях.
- Розпізнати ендокринологічні аспекти синдромів: артеріальної гіпертензії та

артеріальної гіпотензії, набрякового синдрому, сечового та нефротичного синдрому, анемії, болю в кінцівках, часткової або повної втрати зору, головного болю, судомного синдрому;

- Оцінити аналіз глюкози крові, кетонурію, ультразвукове та радіонуклідне дослідження щитоподібної залози.

ТЕМА 1. Введення в ендокринологію. Роль ендокринних залоз в життєдіяльності організму. Основні методи діагностики патології ендокринних залоз.

ТЕМА 2. Цукровий діабет: тригерні фактори, патогенез розвитку, класифікація. Основні клінічні синдроми та ускладнення.

Визначення цукрового діабету. Епідеміологія діабету в Україні і світі, прогноз захворюваності, поширеність цукрового діабету в різних вікових групах. Етіологія і патогенез цукрового діабету. Цукровий діабет тип 1: роль вірусної інфекції та аутоімунних процесів, генетичної схильності. Цукровий діабет тип 2: роль генетичної схильності, ожиріння, зовнішніх факторів. Імунорезистентність та порушення секреції інсуліну. Класифікація порушень глікемії (ВООЗ, 1999 р.), клінічні форми цукрового діабету. Клініка цукрового діабету. Основні клінічні симптоми цукрового діабету. Ознаки різних типів діабету. Характеристика уражень внутрішніх органів за цукрового діабету: серцево-судинної системи, гепатобіліарної системи, органів сечовиділення, діабетичні остеоартропатії. Діагностика цукрового діабету. Критерії діагностики цукрового діабету та інших категорій гіперглікемії (ВООЗ, 1999 р.). Показання та правила проведення глюкозотолерантного тесту. Діагностичне значення визначення глікованого гемоглобіну, фруктозаміну, С-пептиду, глюкозурії, кетонурії.

ТЕМА 3. Цукровий діабет I та II типів. Принципи діагностики та лікування. Діабетична та гіпоглікемічна коми: клініка та перша допомога.

Загальні принципи терапії цукрового діабету. Критерії компенсації вуглеводного обміну у хворих на ЦД типу 1. інсулінотерапія. Характеристика основних препаратів інсуліну в т.ч. вітчизняного виробництва Показання до їх застосування. Класифікація препаратів інсуліну ультракороткої, короткої, проміжної та тривалої дії, аналоги інсуліну. Розрахунок добової потреби в інсуліні. Корекції дози інсуліну за допомогою хлібних одиниць. Режим інсулінотерапії: традиційна, інтенсифікована та помпова. Показання до помпової інсулінотерапії. Клітинна терапія. Ускладнення інсулінотерапії: гіпоглікемічні стани, алергія до інсуліну, постін'єкційні ліподистрофії, інсулінорезистентність, хронічне передозування інсуліну (синдром Сомоджі), інсулінові набряки. Санаторно-курортне лікування. Протоколи надання допомоги хворим на цукровий діабет типу 1.

Алгоритм лікування цукрового діабету 2 типу. Основні методи лікування цукрового діабету типу 2: раціональне харчування, дозоване фізичне навантаження, медикаментозна терапія, навчання хворого самоконтролю. Дієтотерапія цукрового діабету. Раціональне харчування: фізіологічність, енергетична цінність, обмеження рафінованих вуглеводів, вживання харчових волокон, мікроелементів, вітамінів. Дозоване фізичне навантаження та правила його призначення. Медикаментозна терапія: сенситайзери інсуліну (метформін, тiazолідіндіони), секретогоги інсуліну (похідні сульфонілсечовини, глініди), препарати інкретинового ряду (аналоги глюкагоноподібного пептиду 1 (ГПП-1), інгібітори діпептидилпептидази (ДПП – 4), інгібітори α -глюкозидази, гліфлосини (блокатори реабсорбції глюкози в нирках), інсулінотерпія. Протоколи надання медичної допомоги хворим на цукровий діабет типу 2.

ТЕМА 4. Захворювання щитоподібної залози. Гіпертиреоз.

Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Диференціальна діагностика. Прогноз. Профілактика. Лікування. Клінічні форми.

ТЕМА 5. Захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз. Йоддефіцитні стани: ендемічний та спорадичний зоб.

Визначення поняття "йододефіцитні стани". Прояви йодного дефіциту. Визначення

йододефіцитних територій за поширеністю зоба у різних вікових групах та даними йодурії. Визначення розмірів щитоподібної залози. Поняття про простий нетоксичний та вузлові форми зоба. Вплив екзогенних чинників довкілля та техногенних катастроф на об'єктах атомної енергетики на стан щитоподібної залози та поширеність її патології. Йодна профілактика: масова, групова, індивідуальна. Значення вживання йодованої солі у профілактиці йододефіцитних захворювань. Обмеження для використання препаратів на основі калію йодиду.

Патоморфологічна класифікація пухлин щитоподібної залози. Обґрунтування діагнозу раку щитоподібної залози. Роль аварії на ЧАЕС в розвитку раку щитоподібної залози. Сучасна схема лікування, реабілітації та диспансерного спостереження хворих на рак щитоподібної залози. Анатомо-фізіологічні дані. Класифікація. Клініка. Діагностика. Диференціальна діагностика. Прогноз. Профілактика. Лікування. Клінічні форми.

ТЕМА 6. Хвороби прищитоподібних залоз: гіпопаратироз, гіперпаратиреоз. Роль порушень мінерального обміну в стоматологічній патології.

Захворювання паращитоподібних залоз. Гіперпаратиреоз. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка, клінічні форми гіперпаратиреозу. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Післяопераційний період і реабілітація хворих. Медикаментозна терапія. Гіпопаратиреоз. Етіологія. Патогенез/

Гіпопаратиреоз, етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Своєчасна діагностика природженого гіпопаратиреозу. Вікові особливості перебігу гіпопаратиреозу. Гіпопаратиреоз на тлі аутоімунних поліендокринопатій. Субклінічний Гіпопаратиреоз. Лікування гіпопаратиреозу. Вагітність та Гіпопаратиреоз. Медико-соціальна експертиза хворих на гіпопаратиреоз.

ТЕМА 7. Патологія надниркових залоз. Прояви гіпо- та гіперфункції надниркових залоз.

Гормони кори та мозкового шару надниркових залоз. Визначення поняття, поширеність гострої та хронічної недостатності кори надниркових залоз. Хронічна недостатність надниркових залоз (хвороба Аддісона). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування. Гостра недостатність надниркових залоз. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування. Класифікація пухлин надниркових залоз. Синдром Іценка-Кушінга (кортикостерома, глюкостерома). Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Андростерома, кортикостерома. Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Первинний гіперальдостеронізм (синдром Кона). Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Феохромцитома. Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Визначення природженої гіперплазії кори надниркових залоз. Клінічні форми, діагностика, лікування.

ТЕМА 8. Хвороби гіпофізу. Роль лікаря-стоматолога в профілактиці та діагностиці захворювань ендокринної системи.

Гормони гіпофізу. Визначення поняття, поширеність гострої та хронічної недостатності гіпофізу. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, профілактика та лікування.

Тема 9. Підсумковий модульний контроль №7.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Форма навчання:	
	у	у тому числі

		лекції	клінічні	лабораторні	індивідуальні на роботу	самостійна робота
7-й семестр						
Модуль № 1 «Офтальмологія»						
Тема 1. Анатомо-топографічні особливості додаткового апарата ока та органа зору.	4	1	2			1
Тема 2. Анатомо-топографічні особливості органа зору.	4	1	2			1
Тема 3. Функції органа зору, методи дослідження..	5	2	2			1
Тема 4. Рефракція і акомодация. Методи дослідження очного хворого. Дослідження додаткового апарату ока. Офтальмоскопія в прямому і оберненому виді	3		2			1
Тема 5. Захворювання додаткового та допоміжного апарату органа зору (захворювання кон'юнктиви, повік, очниці та слізного апарату).	3		2			1
Тема 6. Захворювання та методи обстеження рогівки. (Етіологія, клініка, діагностика та диференціальна діагностика захворювань рогівки. Лікування. Ускладнення. Метод бокового освітлення та біомікроскопія).	3		2			1
Тема 7. Захворювання судинного тракту. (Етіологія, клініка, діагностика та диференціальна діагностика захворювань судинного тракту. Лікування. Ускладнення).	3		2			1
Тема 8. Патологія кришталика. Види операційних втручань з приводу старечої катаракти. Операційний день. Відкрито кутова глаукома та методи тонометрії. Закрито кутова глаукома. Діагностика та невідкладна допомога. Вроджена глаукома. Диференційна діагностика.	2,5		2			0,5
Тема. 9. Пошкодження органа зору. (Класифікація, клініка поранень, контузій, опіків. Перша допомога, хірургічне лікування). Патологія органа зору при загальних захворюваннях організму.	4,5	2	2			0,5
Тема 10. Підсумковий модульний контроль № 1.	4		2			2
Разом за модуль №1	36	6	20			10
Модуль № 2 «Дерматологія та венерологія»						
Тема 1. Введення в дерматологію. Анатомія, гістологія і фізіологія шкіри та слизової оболонки рота і губ, придатки. Гістоморфологічні зміни шкіри. Діагностика шкірних захворювань. Морфологія первинних та вторинних елементів висипу. Методи дослідження.	4	1	2			1
Тема 2. Контагіозні дерматози. Паразитарні захворювання шкіри і слизових оболонок.	3		2			1
Тема 3. Піодермії: фолікуліти, карбункул, фурункул, гідраденіт, імпетиго, бешиха, целюліт.	3		2			1
Тема 4. Мікотичні ураження шкіри та слизових оболонок (кератомікози, дерматомікози, кандидози, глибокі мікози).	3		2			1

Тема 5. Вірусні ураження шкіри та слизових оболонок (простий герпес, оперізуючий герпес). Алергодерматози: дерматити (простий контактний дерматит) та екзема, багатоформна ексудативна еритема. Токсикодермія. Багатоформна ексудативна еритема. Рожевий лишай Жибера.	4	1	2			1
Тема 6. Папулосквамозні дерматози. Папульозні дерматози: червоний плоский лишай та псоріаз. Папульозні захворювання шкіри та їх прояви на слизових оболонках порожнини рота (червоний плоский лишай та псоріаз).	3		2			1
Тема 7. Бульозні дерматози: пухирчаті дерматози, акантолітична пухирчатка, герпетиформний дерматит Дюрінга.	3		2			1
Тема 8. Венеричні захворювання. Введення у венерологію. Інфекції, що передаються статевим шляхом (класифікація). Сифіліс, клінічний перебіг. Первинний, вторинний, третинний періоди сифілісу. Вроджений сифіліс. Клінічна картина. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування.	5	2	2			1
Тема 9. Підсумковий модульний контроль № 2.	4		2			2
Разом за модуль № 2	32	4	18			10
Модуль № 3 «Неврологія та нейростоматологія»						
Тема 1. Принципи будови та функціонування нервової системи. Функціональна одиниця нервової системи – нейрон. Рухова система. Уявлення про рефлекс та рефлекторну дугу.	4		2			2
Тема 2. Пірамідна система. Симптоми центрального і периферичного парезів. Екстра пірамідна система та синдроми її ураження. Мозочок, синдроми ураження мозочка.	4		2			2
Тема 3. Чутлива система та симптоми її ураження. Види і типи порушення чутливості Патологія нюхового та зорового аналізаторів. Синдроми ураження окорухових нервів.	4		2			2
Тема 4. Порушення вегетативної нервової системи та вищих мозкових функцій. Менінгеальний синдром. Додаткові методи дослідження в неврології.	4		2			2
Тема 5. Епілепсія і неепілептичні пароксизмальні стани.	4		2			2
Тема 6. Інфекційні захворювання нервової системи.	3		2			1
Тема 7. Демієлінізуючі захворювання нервової системи.	3		2			1
Тема 8. Трійчастий, лицьовий, присінково-завитковий нерви та симптоми їх ураження.	5	2	2			1
Тема 9. Патологія IX – XII пар черепних нервів. Бульбарний і псевдобульбарний синдроми.	5	2	2			1
Тема 10. Судинні захворювання головного та спинного мозку. Пухлини головного та спинального мозку. Абсцес головного мозку.	6	2	2			2

Тема 11. Головний біль. Порушення сну і стану бадьорості. Неврологічні аспекти черепно-мозкової травми. Спінальна травма.	4		2			2
Тема 12. Підсумковий модульний контроль № 3.	4		2			2
Разом за модуль № 3	50	6	24			20
Разом за семестр	118	16	62			40
8-й семестр						
Модуль № 4 «Психіатрія, наркологія»						
Тема 1. Вступ до психіатрії. Організація психіатричної допомоги в Україні. Розлади відчуття і сприйняття.	6	2	2			2
Тема 2. Розлади мислення. Розлади пам'яті, уваги та інтелекту.	4		2			2
Тема 3. Розлади емоцій. Розлади ефекторно-вольової сфери.	3		2			1
Тема 4. Розлади свідомості.	3		2			1
Тема 5. Шизофренія.	5	2	2			1
Тема 6. Афективні розлади.	3		2			1
Тема 7. Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Психосоматичні та соматопсихічні розлади, психічні розлади при патології щелепно-лицьової ділянки.	5	2	2			1
Тема 8. Принципи лікування психічних захворювань. Психофармакологія.	3		2			1
Тема 9. Підсумковий модульний контроль №4	4		2			2
Разом за модуль № 4	36	6	18			12
Модуль № 5 «Психологія»						
Тема 1. Предмет і завдання медичної психології. Особистість і хвороба.	4		2			2
Тема 2. Психологія хворого. Психологічні основи спілкування в лікувальному процесі. Психологія залежної та девіантної поведінки.	8	2	2			4
Тема 3. Розлади настрою. Страх, відчай, тривога. Суїцидальна поведінка. Психосоматичні розлади. Синдром професійного вигорання.	8	2	2			4
Тема 4. Підсумковий модульний контроль №5	4		2			2
Разом за модуль №5	24	4	8			12
Модуль № 6 «Фізична реабілітація та спортивна медицина»						
Тема 1. Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок. Дослідження та оцінка стану зубощелепної системи.	3		2			1
Тема 2. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю.	3		2			1
Тема 3. Спеціальні фізичні вправи, що застосовуються у пацієнтів стоматологічного профілю.	3		2			1
Тема 4. Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.	3		2			1
Тема 5. Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах у щелепно-лицьовій ділянці. Фізична	3		2			1

реабілітація при невритах лицьового та трійчастого нервів.					
Тема 6. Фізична реабілітація при переломах щелеп і кісток лицьового скелета.	2,5		2		0,5
Тема 7. Фізична реабілітація в комплексному лікуванні хворих з артритами, артрозами та контрактурами скронево-нижньощелепних суглобів.	2,5		2		0,5
Тема 8. Фізична реабілітація при рекон-структивних і пластичних операціях у щелепно-лицьовій ділянці.	2,5		2		0,5
Тема 9. Фізична реабілітація при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей.	2,5		2		0,5
Тема 10. Підсумковий модульний контроль №6	4		2		2
Разом за модуль № 6	29		20		9
Модуль № 7 «Ендокринологія»					
Тема 1. Введення в ендокринологію. роль ендокринних залоз в життєдіяльності організму. Основні методи діагностики патології ендокринних залоз.	3		2		1
Тема 2. Цукровий діабет: тригерні фактори, патогенез розвитку, класифікація. основні клінічні синдроми та ускладнення.	4	1	2		1
Тема 3. Цукровий діабет I та II типів. принципи діагностики та лікування. Діабетична та гіпоглікемічна коми: клініка та перша допомога.	4	1	2		1
Тема 4. Захворювання щитоподібної залози. Гіпертиреоз.	4	1	2		1
Тема 5. Захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз. Йоддефіцитні стани: ендемічний та спорадичний зоб.	2	-	2		-
Тема 6. Хвороби прищитоподібних залоз: гіпопаратироз, гіперпаратироз. Роль порушень мінерального обміну в стоматологічній патології.	4	1	2		1
Тема 7. Патологія наднирникових залоз. Прояви гіпо- та гіперфункції наднирникових залоз.	5	2	2		1
Тема 8. Хвороби гіпофізу. Роль лікаря-стоматолога в профілактиці та діагностиці захворювань ендокринної системи.	3		2		1
Тема 9. Підсумковий модульний контроль №7	4		2		2
Разом за модуль № 7	33	6	18		9
Разом за 8-й семестр	122	16	64		42
Разом за 7-й семестр	118	16	62		40
Разом за рік	240	32	126		82

6.3. Теми практичних занять

Модуль №1. Офтальмологія

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Анатомо-топографічні особливості додаткового апарата ока та органа зору.	2
2.	Анатомо-топографічні особливості додаткового апарата ока та	2

	органа зору.	
3.	Функції органа зору, методи дослідження.	2
4.	Рефракція і акомодация. Методи дослідження очного хворого. Дослідження додаткового апарату ока. Офтальмоскопія в прямому і оберненому виді.	2
5.	Захворювання додаткового та допоміжного апарату органа зору (захворювання кон'юнктиви, повік, очниці та слізного апарату).	2
6.	Захворювання та методи обстеження рогівки. (Етіологія, клініка, діагностика та диференціальна діагностика захворювань рогівки. Лікування. Ускладнення. Метод бокового освітлення та біомікроскопія).	2
7.	Захворювання судинного тракту. (Етіологія, клініка, діагностика та диференціальна діагностика захворювань судинного тракту. Лікування. Ускладнення).	2
8.	Патологія кришталика. Види операційних втручань з приводу старечої катаракти. Операційний день. Відкрито кутова глаукома та методи тонометрії. Закрито кутова глаукома. Діагностика та невідкладна допомога. Вроджена глаукома. Диференційна діагностика.	2
9.	Пошкодження органа зору. (Класифікація, клініка поранень, контузій, опіків. Перша допомога, хірургічне лікування). Патологія органа зору при загальних захворюваннях організму.	2
10.	Модульний контроль №1	2
	Разом за модуль 1	20

Модуль №2. Дерматологія та венерологія

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Введення в дерматологію. Анатомія, гістологія і фізіологія шкіри та слизової оболонки рота і губ, придатки. Гістоморфологічні зміни шкіри. Діагностика шкірних захворювань. Морфологія первинних та вторинних елементів висипу. Методи дослідження.	2
2.	Контагіозні дерматози. Паразитарні захворювання шкіри і слизових оболонок.	2
3.	Піодермії: фолікуліти, карбункул, фурункул, гідраденіт, імпетиго, бешиха, целюліт.	2
4.	Мікотичні ураження шкіри та слизових оболонок (кератомікози, дерматомікози, кандидози, глибокі мікози).	2
5.	Вірусні ураження шкіри та слизових оболонок (простий герпес, оперізуючий герпес). Алергодерматози: дерматити (простий контактний дерматит) та екзема, багатоформна ексудативна еритема. Токсикодермія. Багатоформна ексудативна еритема. Рожевий лишай Жибера.	2
6.	Папулосквамозні дерматози. Папульозні дерматози: червоний плоский лишай та псоріаз. Папульозні захворювання шкіри та їх прояви на слизових оболонках порожнини рота (червоний плоский лишай та псоріаз).	2
7.	Бульозні дерматози: пухирчаті дерматози, акантолітична пухирчатка, герпетиформний дерматит Дюрінга.	2
8.	Венеричні захворювання. Введення у венерологію. Інфекції, що передаються статевим шляхом (класифікація). Сифіліс, клінічний перебіг. Первинний, вторинний, третинний періоди	2

	сифілісу. Вроджений сифіліс. Клінічна картина. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування.	
9.	Підсумковий модульний контроль №2	2
	Разом за модуль 2	18

Модуль 3. Неврологія та нейростоматологія

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Принципи будови та функціонування нервової системи. Функціональна одиниця нервової системи – нейрон. Рухова система. Уявлення про рефлекс та рефлекторну дугу.	2
2	Пірамідна система. Симптоми центрального і периферичного парезів. Екстра пірамідна система та синдроми її ураження. Мозочок, синдроми ураження мозочка.	2
3	Чутлива система та симптоми її ураження. Види і типи порушення чутливості Патологія нюхового та зорового аналізаторів. Синдроми ураження окорухових нервів.	2
4	Порушення вегетативної нервової системи та вищих мозкових функцій. Менінгеальний синдром. Додаткові методи дослідження в неврології.	2
5	Епілепсія і неепілептичні пароксизмальні стани.	2
6	Інфекційні захворювання нервової системи.	2
7	Демієлінізуючі захворювання нервової системи.	2
8	Трійчастий, лицьовий, присінково-завитковий нерви та симптоми їх ураження.	2
9	Патологія IX – XII пар черепних нервів. Бульбарний і псевдобульбарний синдроми.	2
10	Судинні захворювання головного та спинного мозку. Пухлини головного та спинного мозку. Абсцес головного мозку.	2
11	Головний біль. Порушення сну і стану бадьорості. Неврологічні аспекти черепно-мозкової травми. Спинальна травма.	2
12	Підсумковий модульний контроль №3	2
	Разом за модуль 3	24

Модуль 4. Психіатрія та наркологія

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ до психіатрії. Організація психіатричної допомоги в Україні. Розлади відчуття і сприйняття.	2
2.	Розлади мислення. Розлади пам'яті, уваги та інтелекту.	2
3.	Розлади емоцій. Розлади ефекторно-вольової сфери.	2
4.	Розлади свідомості.	2
5.	Шизофренія.	2
6.	Афективні розлади.	2
7.	Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Психосоматичні та соматопсихічні розлади, психічні розлади при патології щелепно-лицьової ділянки.	2
8.	Принципи лікування психічних захворювань. Психофармакологія.	2
9.	Підсумковий модульний контроль №4	2
	Разом за модуль 4	18

Модуль 5. Психологія

№з/п	Назва теми	Кількість
------	------------	-----------

		годин
1	Предмет і завдання медичної психології. Особистість і хвороба.	2
2	Психологія хворого. Психологічні основи спілкування в лікувальному процесі. Психологія залежної та девіантної поведінки.	2
3	Розлади настрою. Страх, відчай, тривога. Суїцидальна поведінка. Психосоматичні розлади. Синдром професійного вигорання.	2
4	Підсумковий модульний контроль №5	2
	Разом за модуль 5	8

Модуль 6. Фізична реабілітація та спортивна медицина

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дослідження та оцінка функціонального стану організму. Лікарський висновок. Дослідження та оцінка стану зубощелепної системи.	2
2	Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації у хворих стоматологічного профілю.	2
3	Спеціальні фізичні вправи, що застосовуються у пацієнтів стоматологічного профілю.	2
4	Особливості застосування лікувального масажу в стоматології.	2
5	Фізична реабілітація при гнійно-запальних процесах у щелепно-лицьовій ділянці. Фізична реабілітація при невритах лицьового та трійчастого нервів.	2
6	Фізична реабілітація при переломах щелеп і кісток лицьового скелета.	2
7	Фізична реабілітація в комплексному лікуванні хворих з артритами, артрозами та контрактурами скронево-нижньощелепних суглобів.	2
8	Фізична реабілітація при реконструктивних і пластичних операціях у щелепно-лицьовій ділянці.	2
9	Фізична реабілітація при порушеннях прикусу та вроджених аномаліях розвитку щелеп у дітей.	2
10	Підсумковий модульний контроль №6	2
	Разом за модуль 6	20

Модуль 7. Ендокринологія

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Введення в ендокринологію. роль ендокринних залоз в життєдіяльності організму. Основні методи діагностики патології ендокринних залоз.	2
2	Цукровий діабет: тригерні фактори, патогенез розвитку, класифікація. основні клінічні синдроми та ускладнення.	2
3	Цукровий діабет I та II типів. принципи діагностики та лікування. Діабетична та гіпоглікемічна коми: клініка та перша допомога.	2
4	Захворювання щитоподібної залози. Гіпертиреоз.	2
5	Захворювання щитоподібної залози. Гіпотиреоз. Йоддефіцитні стани: ендемічний та спорадичний зоб.	2
6	Хвороби прищитоподібних залоз: гіпаратироз, гіперпаратироз. Роль порушень мінерального обміну в стоматологічній патології.	2
7	Патологія наднирникових залоз. Прояви гіпо- та гіперфункції наднирникових залоз.	2
8	Хвороби гіпофізу. Роль лікаря-стоматолога в профілактиці та діагностиці захворювань ендокринної системи.	2
9	Підсумковий модульний контроль №7	2

6.4. Теми лекційних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль №1 Офтальмологія		
1	Анатомо-топографічні особливості додаткового апарата ока. Запальні захворювання органа зору. Діагностика та невідкладна допомога при запальних процесах кон'юнктиви, повік, слізних органів та орбіти. Етіологія, діагностика та принципи лікування запальних захворювань рогівки та судинної оболонки.	2
2	Функції органа зору, методи дослідження. Раптова та поступова втрата зору.	2
3	Пошкодження органа зору: класифікація, клініка поранень, контузій, опіків. Перша допомога, хірургічне лікування.	2
Разом за модуль №1		6
Модуль №2 Дерматологія та венерологія		
1	Анатомія, гістологія та фізіологія шкіри людини. Дерматит. Токсикодермія. Екзема. Багатоформна ексудативна еритема. Рожевий лишай Жибера.	2
2	Загальна характеристика захворювань, що передаються статевим шляхом. Сифіліс.	2
Разом за модуль №2		4
Модуль №3 Неврологія та нейростоматологія		
1	Судинні захворювання головного і спинного мозку.	2
2	Іннервація обличчя. Основні клінічні синдроми ураження деяких черепно-мозкових нервів (трійничний, лицевий, язикоглотковий).	2
3	Основні стоматоневрологічні синдроми (невралгії крилопіднебінного, вушного, війчастого та інших вузлів, ангіотрофоневрози).	2
Разом за модуль №3		6
Модуль №4 Психіатрія та наркологія		
1	Вступ до психіатрії. Організація психіатричної допомоги в Україні.	2
2	Шизофренія.	2
3	Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин.	2
Разом за модуль №4		6
Модуль №5 Психологія		
1	Психологія хворого. Психологічні основи спілкування в лікувальному процесі. Психологія залежної та девіантної поведінки.	2
2	Розлади настрою. Страх, відчай, тривога. Суїцидальна поведінка. Психосоматичні розлади. Синдром професійного вигорання.	2
Разом за модуль №5		4
Модуль №7 Ендокринологія		
1	Цукровий діабет: тригерні фактори, патогенез розвитку, класифікація. Основні клінічні синдроми та ускладнення. Цукровий діабет I та II типів. Принципи діагностики та лікування. Діабетична та гіпоглікемічна коми: клініка та перша допомога.	2

2	Захворювання щитоподібної залози. Гіпертиреоз. Гіпотиреоз. Йоддефіцитні стани: ендемічний та спорадичний зоб. Хвороби прищитоподібних залоз: гіпопаратироз, гіперпаратироз. Роль порушень мінерального обміну в стоматологічній патології.	2
3	Патологія наднирникових залоз. Прояви гіпо- та гіперфункції наднирникових залоз. Хвороби гіпофізу. Роль лікаря-стоматолога в профілактиці та діагностиці захворювань ендокринної системи.	2
	Разом за модуль №7	6
	Разом за рік	32

6.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль №1 Офтальмологія		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	6
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №1	2
Разом за модуль №1		10
Модуль № 2 Дерматологія та венерологія		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	6
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №2	2
Разом за модуль №2		10
Модуль № 3 Неврологія та нейростоматологія		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	16
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №3	2
Разом за модуль №3		20
Модуль № 4 Психіатрія та наркологія		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	8
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №4	2
Разом за модуль №4		12
Модуль № 5 Психологія		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	8
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №5	2

Разом за модуль №5		12
Модуль № 6 Фізична реабілітація та спортивна медицина		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	5
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №6	2
Разом за модуль №6		9
Модуль № 7 Ендокринологія		
1.	Підготовка до практичних занять - теоретична підготовка, у тому числі заповнення робочих зошитів, та оволодіння практичними навичками.	5
2.	Курація пацієнта з письмовим обґрунтуванням діагнозу	2
3.	Підготовка до підсумкового контролю №7	2
Разом за модуль №7		9
Разом за рік		82

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ІСПИТУ

«Офтальмологія»

1. Частини судинної оболонки та функції кожної частини.
2. Будова орбіти, щілини та отвори орбіти, з чим межують стінки орбіти. Синдром верхньої орбітальної щілини. Синдром Клода-Бернара-Горнера.
3. Клініко-анатомічні орієнтири очного яблука.
4. Флегмона орбіти. Етіопатогенез, клініка, діагностика. Лікування.
5. Показання до екстракції катаракти. Необхідні методи обстеження при підготовці хворого до екстракції катаракти.
6. Види механічного ушкодження очного яблука.
7. Сльозний апарат (будова). Методи дослідження слъозних шляхів.
8. Міопічна хвороба. Етіопатогенез, клініка, діагностика, лікування.
9. Застійний диск зорового нерву. Клініка, етіопатогенез, лікування.
10. Які клінічні форми блефаритів Ви знаєте? Принципи лікування блефаритів.
11. Визначення поняття – скотома, геміанопсія. Типи скотом, геміанопій. Причини їх виникнення.
12. Захворювання судинного тракту. Класифікація іридоциклітів.
13. Сутність інтра та екстракапсулярної екстракції катаракти. Види інтраокулярних лінз.
14. Види контузій очного яблука. Можливі ушкодження при контузях очного яблука.
15. Відділи сітківки та її гістологічна будова. Нейрона структура сітківки.
16. Методи дослідження гостроти зору. На чому базується об'єктивний метод визначення гостроти зору?
17. Гідродинаміка ока. Будова кута передньої камери.
18. Що таке ячмінь? Лікування ячміння. Що таке халазіон? Лікування халазіона. Що не можна робити при ячмені?
19. Гострий гнійний дакріоцистит або флегмона слізного мішка. Лікування гнійного гострого дакріоциститу. Хронічний гнійний дакріоцистит. Ознаки хронічного гнійного дакріоциститу. Можливі ускладнення при хронічному гнійному дакріоциститі. Лікування хронічного гнійного дакріоциститу.
20. Диференціальна діагностика вікової катаракти і відкритокутової глаукоми
21. Вкажіть загальну будову зорового аналізатора.
22. Кровообіг та живлення сітківки, особливості прикріплення оптичної частини сітківки. Жовта пляма, анатомія, функції.
23. Ознаки гонококкового кон'юнктивіту у новонароджених (гонобленореї) і його лікування. Профілактика гонобленореї новонароджених.

24. Види опіків. Визначення ступеня опіків. Особливості опіків кислотами і лугами.
25. Перша долікарська допомога при опіках.
26. Стадії опікової хвороби.
27. Симпатичне запалення. Етіопатогенез, клініка, діагностика, лікування.
28. Що таке афакія і артифакія? Види корекції афакій. Причини неможливості корекції окулярами однобічної афакії.
29. Поранення очного яблука. Дайте визначення непроникаючим і проникаючим пораненням. Перелічіть достовірні і недостовірні ознаки проникаючого поранення ока. Вірогідні ознаки наскрізного поранення.
30. Енд офтальміт, пан офтальміт. Етіологія, клініка, діагностика, лікування.
31. Вкажіть слізні шляхи та фактори, що сприяють відведенню сльози.
32. Методи дослідження ВОТ і гідродинамічних показників
33. Що таке кольорові дчуття? Які зорові елементи виконують функцію кольоровідчуття? Коли орієнтовно виникає і як формується кольороспийняття у дитини?
34. Клініка флегмони очниці. Клініка абсцесу очниці. Лікування абсцесу та флегмони очниці.
35. Вроджений дакріоцистит. Лікування дакріоциститу новонароджених.
36. Халязіон. Клініка, лікування.
37. Яке дослідження слід провести усім хворим з підозрою на проникаюче поранення? Що необхідно уточнити у разі виявлення тіні стороннього тіла в орбіті. Методи локалізації сторонніх тіл очниці.
38. Захисний та допоміжний апарат органа зору.
39. Дайте визначення поняття астигматизму. Що являється причиною астигматизма? Види астигматизма.
40. Що таке ірит? Головні ознаки іриту.
41. Перша лікарська допомога у разі проникаючого поранення. Чи можна закладати в кон'юнктивальний мішок мазь при проникаючих пораненнях ока, надаючи першу допомогу і чому?
42. Анатомія органа зору в цілому.
43. Бутова кришталіка, його функції, джерела живлення та заломна сила.
44. Дайте визначення поняття периферичного зору. Чим визначається боковий зір? Чим визначається боковий зір? Які елементи сітківки забезпечують периферичний зір? Яке головне завдання периферичного зору?
45. Перерахуйте порушення функції акомодатії.
46. Які групи кон'юнктивітів Ви знаєте? Ознаки гострого бактеріального кон'юнктивіту.
47. Що таке цикліт? Головні ознаки цикліту.
48. Загальний симптомокомплекс при глаукомі.
49. В яких умовах проводять хірургічну обробку ран при проникаючих пораненнях очного яблука. Головна мета при хірургічній обробці ран очного яблука. Методи видалення сторонніх тіл очного яблука.
50. Клініко-анатомічні відділи повіки та анатомо-топографічні особливості шкіри повік
51. Акомодатійний апарат ока і його функція.
52. Дайте визначення поняття акомодатії, в яких одиницях вимірюється сила акомодатії. Механізм акомодатії
53. Що таке кон'юнктивіт? Загальна характеристика кон'юнктивітів. Скарги хворих з кон'юнктивітами.
54. Що таке задні сінехії? Що таке seclusio і oclusio pupillae і при яких увеїтах зустрічається? Можливі розлади в оці при зрощені і зарощені зіниці.
55. Що таке глаукома? Основні типи глауком.
56. Ускладнення при проникаючих пораненнях очного яблука.
57. М'язи повік їх функції та інервація .
58. Гнійна виразка рогики. Етіологія, клініка, діагностика, лікування.
59. Найбільш розповсюджені вірусні кон'юнктивіти. Загальні ознаки вірусних кон'юнктивітів. Клініка аденовірусного кон'юнктивіта.
60. Клініка хламідійного кон'юнктивіту дорослих (паратрахома) і принципи лікування.

Перелік практичних навичок та знань, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення офтальмології.

1. Дослідження центрального зору. Суб'єктивні і об'єктивні методи визначення гостроти зору.
2. Визначення кольоровідчуття.
3. Дослідження периферичного зору. онтрольний метод визначення поля зору. Периметрія.
4. Суб'єктивний метод визначення рефракції.
5. Об'єктивні методи визначення рефракції.
6. Визначення дистанції між зіницями.
7. Визначення виду і сили оптичного скла методом нейтралізації.
8. Підбір і виписування рецептів на коригуючі окуляри.
9. Екзофтальмометрія. Визначення положення очного яблука в орбіті.
10. Методи зовнішнього огляду додаткового апарату ока. Методика вивертання нижньої і верхньої повік повік у дорослих і дітей.
11. Методи дослідження слезових шляхів. Огляд ділянки слезового мішка і проба з надавлюванням. Дослідження функції слезових шляхів. Промивання слезових шляхів.
12. Техніка взяття мазка і посіву з кон'юнктивальної порожнини.
13. Техніка інстиляції очних крапель.
14. Закладання мазі, очної лікувальної плівки (ОЛП).
15. Масаж повік та змащування країв повік брильянтовим зеленим.
16. Перивазальна блокада.
17. Зворотна офтальмоскопія.
18. Пряма офтальмоскопія.
19. Визначення чутливості рогової оболонки.
20. Метод бокового (фокального) освітлення (простий і комбінований, з бінокулярною лупою).
21. Біомікроскопія.
22. Методика термокоагуляції гнійної виразки рогівки.
23. Дослідження внутрішніх середовищ ока в світлі, що проходить.
24. Пальпаторний метод визначення внутріочного тиску.
25. Методика тонометрії за Маклаковим.
26. Гоніоскопія за Вургафтом.
27. Методика виявлення внутріочного стороннього тіла на лікарській ділянці і його рентгенлокалізація методом Комберга – Балтіна.
28. Видалення стороннього тіла з рогівки й кон'юнктиви.
29. Техніка накладання монокулярної і бінокулярної пов'язки
30. Реакція зіниці на світло, акомодацию і конвергенцію.

«Дерматологія, венерологія»

Загальна частина

1. Анатомія і гістологія шкіри. Придатки шкіри.
2. Функції шкіри: захисна, терморегулююча, секреторна, всмоктувальна та ін.
3. Гістопатологічні зміни при запальних процесах в шкірі
4. Морфологічні елементи шкірних висипів (первинні, вторинні)
5. Гістологія первинних морфологічних елементів шкірних висипів
6. Стійкі вторинні елементи шкірних висипів
7. Діагностичне значення морфологічних елементів шкірних висипів
8. Поліморфізм висипки
9. Методика обстеження хворих на шкірні та венеричні хвороби
10. Спеціальні дерматологічні дослідження: пальпація, зішкрябування, діаскопія, дермографізм, шкіоні проби, біопсія.
11. Методи лабораторних обстежень в дерматології (загальні і спеціальні)
12. Субективні відчуття при шкірних ураженнях і їх значення в діаг+ностиці
13. Значення порушень ЦНС і внутрішніх органів для виникнення дерматозів
14. Прояви внутрішніх хвороб на шкірі та слихових оболонках
15. Основні методи лікування , що застосовуються в дерматології

16. Дієтотерапія при шкірних хворобах
17. Лікарські форми для зовнішнього застосування

Спеціальна частина

Дерматологія

1. Псоріаз: етіологія, клініка, диференційна діагностика та лікування.
2. Червоний плоский лишай: етіологія, клініка, диференційна діагностика та лікування .
3. Паразитарні захворювання шкіри. Короста: клініка, діагностика, лікування та профілактика.
4. Екзема: класифікація, клінічний перебіг, диференційна діагностика та лікування екземи відповідно до стадій.
5. Простий контактний або артифікаційний дерматит: класифікація, клініка та лікування.
6. Алергічні контактні дерматити, токсикодермія. Клінічна картина та лікування.
7. Піодермії: класифікація, клінічна картина, діагностика та лікування.
8. Грибкові захворювання шкіри. Класифікація, етіологія, клініка, діагностика, лікування і профілактика.
9. Схильні фактори в патогенезі мікозів, мікіді.
10. Кандидозне ураження шкіри і слизових оболонок
11. Міхурчасті дерматози. Істинний міхурник (вульгарний міхурник): класифікація, клініка та лікування.
12. Вірусні захворювання шкіри. Простий та оперізуючий герпеси: клініка, диференційна діагностика.
13. Багатоморфна ексудативна еритема (хвороба Гебра): клінічна картина і диференційна діагностика.
14. Хейліти: класифікація, клінічний перебіг, диференційна діагностика та лікування

Венерологія

1. Збудник сифілісу. Його характеристика. Класифікація та загальний перебіг сифілісу.
2. Імунітет при сифілісі. Суперінфекція. Реінфекція.
3. Первинний період сифілісу, його клініка та діагностика. Твердий шанкер. Атипові форми шанкеру. Їх клінічна картина. Ускладнення твердого шанкеру. Диференційна діагностика твердого шанкеру.
4. Клінічна картина вторинного періоду сифілісу на шкірі та слизових оболонках. Загальна характеристика висипань на шкірі та слизових оболонках при вторинному сифілісі. Вторинний свіжий та рецидивуючий сифіліс їх диференційна діагностика. Розеолезний сифілід (розеозний сифіліс). Його характеристика. Папулезний сифілід (папулезний сифіліс). Його різновидності та клінічна картина. Пустулезний сифілід (пустулезний сифіліс). Його різновидності та клінічна картина.
5. Загальна характеристика третинного періоду сифілісу.
6. Горбиковий та гумозний сифіліс, їх клінічна картина та диференційна діагностика.
7. Сифіліс внутрішніх органів.
8. Ранній вроджений сифіліс. Пізній вроджений сифіліс.
9. Серологічні реакції та тести в діагностиці сифілісу.
10. Принципи та методи лікування сифілісу.
11. Критерії вилікуваності та зняття хворих з диспансерного обліку.
12. Гонорея (класифікація). Клінічна картина та діагностика. Екстрагеніальна гонорея.
13. СНІД. Етіологія. Клінічна картина. Прояви на шкірі та слизових оболонках. Профілактика ВІЛ інфекцій та інших хвороб, що передаються статевим шляхом.

Перелік практичних навичок та знань, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення з дерматовенерології

1. Методика фізичного огляду хворого
2. Визначення лусочок, волосся, нігтів та пат. гриби.
3. Огляд хворого під лампою Вуда.

4. Проведення проби Бальцера.
5. Визначення псоріатичних феноменів.
6. Методика застосування місцевих лікувальних засобів: примочок, паст, мазей та ін..
7. Методика УФ-опромінення шкіри при псоріазі та інших дерматозах.
8. Методика вивзначення блідої трепонеми та гонокока. Методика постановки проби Ядассона.
9. Методика визначення симптому Нікольського.
10. Методика визначення симптому Послєлова.
11. Написання історії хвороби стаціонарного хворого.
12. Виписування основних дерматологічних рецептів.

«Неврологія та нейростоматологія»

1. Історія розвитку неврології. Вітчизняні та зарубіжні неврологічні школи. Сучасні напрямки розвитку неврологічної науки.
2. Головні етапи філо- і онтогенезу нервової системи. Структурна та функціональна одиниця нервової системи.
3. Основні принципи будови та функціонування нервової системи.
4. Основні анатомо-топографічні рівні нервової системи, їх будова та функція.
5. Поняття про рецепцію та чутливість. Вчення І.П.Павлова про аналізатори. Будова аналізатора.
6. Класифікація чутливості.
7. Особливості ходу волокон поверхневої та глибокої чутливості.
8. Види та типи чутливих розладів.
9. Синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях.
10. Ноцицептивні та антиноцицептивні системи мозку.
11. Рефлекси. Класифікація безумовних рефлексів. Рефлекторна дуга, її будова та функції. Сегментарно-рефлекторний апарат спинного мозку та мозкового стовбуру.
12. М'язовий тонус. Забезпечення та регуляція м'язового тонусу.
13. Пірамідна система. Особливості її будови. Функції пірамідної системи
14. Патологічні рефлекси, їх біогенетична характеристика, значення в діагностиці уражень нервової системи.
15. Клінічна характеристика центрального паралічу, патомеханізм виникнення його симптомів.
16. Периферичний параліч, клінічна характеристика, патомеханізм виникнення його симптомів.
17. Синдроми ураження кірково-м'язового шляху на різних рівнях.
18. Анатомія екстрапірамідної системи. Зв'язки екстрапірамідної системи з іншими відділами головного та спинного мозку.
19. Фізіологія екстрапірамідної системи. Її участь в забезпеченні безумовних рефлексів, реалізації стереотипних автоматизованих рухів, готовності м'язів до дії.
20. Біохімія екстрапірамідної системи. Сучасні уявлення про обмін та концентрацію катехоламінів в нігростріарній системі.
21. Синдроми ураження екстрапірамідної системи. Патомеханізм виникнення їх симптомів.
22. Основні принципи корекції екстрапірамідних розладів.
23. Анатомо-фізіологічні особливості мозочка. Зв'язки мозочка з різними відділами головного та спинного мозку. Аферентні та еферентні шляхи мозочка.
24. Функції мозочка.
25. Синдроми ураження мозочка. Види атаксій.
26. Склад спинномозкової рідини в нормі та у разі патології. Менінгеальний та гіпертензивний синдром.
27. Анатомія нюхового та зорового аналізаторів.
28. Патологія нюхового аналізатора.
29. Патологія зорового аналізатора. Амавроз, амбліопія, геміанопсія (її види). Зорова агнозія. Синдроми подразнення кіркового відділу зорового аналізатора.
30. Відмінність трактусової від кіркової геміанопсій.
31. Зміни очного дна за наявності неврологічних захворювань.
32. Група окорухових нервів. Анатомо-фізіологічні дані (ядра, корінці, нерви).
33. Патологія III, IV, VI пар черепних нервів.

34. Альтернувальні синдроми Вебера та Бенедикта.
35. Вегетативна іннервація ока. Синдром Бернара-Горнера.
36. Синдром Аргайля Робертсона.
37. Іннервація погляду, патологія.
38. V, VII, VIII пари черепних нервів (анатоμο-фізіологічні дані).
39. Патологія V, VII пар черепних нервів. Периферичний та центральний паралічі м'язів. Альтернувальні синдроми Міяр-Гублера та Фовіля.
40. Слуховий та вестибулярний аналізатори.
41. Слухові та вестибулярні порушення при ураженні аналізаторів на різних рівнях. Камертонні проби Вебера, Рінне.
42. Нерви мосто-мозочкового кута. Синдром ураження мосто-мозочкового кута.
43. Бульбарна група черепних нервів (анатоμο-фізіологічні дані).
44. Патологія IX, X, XI, XII пар черепних нервів.
45. Бульбарний та псевдобульбарний синдроми.
46. Альтернувальні синдроми Авеліса, Шмідта, Джексона, Валенберга-Захарченка.
47. Будова півкуль головного мозку. Цито- і мієлоархітектоніка кори.
48. Локалізація функцій в корі головного мозку.
49. Поняття про функціональну асиметрію півкуль, комплементарність півкуль.
50. Синдроми ураження та подразнення окремих часток півкуль головного мозку.
51. Розлади вищих мозкових функцій: гнозису, праксису, мови.
52. Анатоμο-фізіологічні особливості та функції автономної нервової системи.
53. Надсегментарний відділ автономної системи, його будова, функції та патологія.
54. Сегментарний відділ автономної нервової системи (симпатичний та парасимпатичний), будова та функції.
55. Синдроми ураження сегментарного парасимпатичного відділу автономної нервової системи.
56. Синдроми ураження сегментарного симпатичного відділу автономної нервової системи.
57. Рівні регуляції тазових функцій та їх розлади. Неврогенні форми порушення сечовиділення
58. Основні топічні неврологічні синдроми.
59. Послідовність обстеження неврологічного хворого.
60. Поняття топічного діагнозу, його обґрунтування.
61. Принципи проведення диференціального діагнозу.
62. Вимоги до оформлення розгорнутого клінічного діагнозу.
63. Вимоги до написання історії хвороби неврологічного хворого.
64. Електрофізіологічні, рентгенологічні та ультразвукові методи дослідження в клініці нервових хвороб.
65. Нейровізуалізаційні методи дослідження в клініці нервових хвороб.
66. Кровопостання головного та спинного мозку.
67. Механізми ауторегуляції мозкового кровообігу. Синдроми, що виникають при зриві реакції ауторегуляції мозкового кровообігу.
68. Класифікація судинних захворювань головного та спинного мозку.
69. Початкові прояви недостатності мозкового кровопостання.
70. Сучасні погляди на патогенез минулих порушень мозкового кровообігу.
71. Клініка, профілактика, лікування минулих порушень мозкового кровообігу.
72. Гостра гіпертонічна енцефалопатія. Клініка. Лікування.
73. Повільно прогресуючі порушення мозкового та спінального кровообігу. Клінічні прояви. Лікування. Профілактика.
74. Ішемічний інсульт. Види ішемічного інсульту. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Лікування.
75. Геморагічний інсульт. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Профілактика. Лікування.
76. Анатоμο-фізіологічні особливості кровопостання спинного мозку. Гострі та повільно прогресуючі порушення спінального кровообігу.
77. Закрита травма головного та спинного мозку. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.
78. Пухлини головного мозку. Класифікація (топічна та патогістологічна). Клініка. Діагностика.

Лікування.

79. Пухлини спинного мозку. Класифікація. Клінічні прояви екстремедулярних та інтрамедулярних пухлин. Діагностика. Лікування.
80. Екзогенні нейроінтоксикації. Клінічні форми, прояви, діагностика, лікування. Ботулізм. Харчові отруєння.
81. Ураження нервової системи при дії фізичних факторів. Вібраційна хвороба. Радіаційні порушення нервової системи.
82. Менінгіт. Класифікація. Шляхи проникнення збудника менінгіту в ліквор.
83. Оболонковий (менінгеальний) синдром та його прояви (загально мозкові симптоми та власне оболонкові). Характеристика синдромів інфекційного захворювання та запальних змін в лікворі при менінгітах.
84. Етіологія, патогенез, клінічні форми, діагностика та лікування менінгококового менінгіту.
85. Ускладнення при менінгококовому менінгіті. Віддалені наслідки менінгококового менінгіту.
86. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностика та лікування вторинних гнійних менінгітів (пневмококовий, інфлюенцаменінгіт, стафілококовий, стрептококовий).
87. Туберкульозний менінгіт. Етіологія, патогенез, особливості клінічних проявів. Діагностика. Лікування.
88. Вірусні менінгіти (ентеровірусні, паротитний, ГЛХМ, грипозний, герпетичний та інші). Патогенез, клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
89. Арахноїдит. Класифікація. Етіологія. Патогенез. Особливості перебігу. Клінічні прояви церебральних та спінальних арахноїдитів. Діагностика арахноїдитів. Лікування.
90. Класифікація енцефаліту. Загально-інфекційні, загально-мозкові та вогнищеві симптоми при енцефалітах.
91. Арбовірусні енцефаліти. Шляхи зараження при арбовірусних енцефалітах. Кліщовий енцефаліт. Етіологія. Патогенез. Клінічні форми. Діагностика. Лікування та профілактика.
92. Епідемічний енцефаліт Економо. Патогенез. Клінічні прояви гострої та хронічної стадій. Клінічні форми гострої стадії.
93. Ентеровірусні енцефаліти. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
94. Герпетичний енцефаліт. Патогенез. Клінічні прояви. Лікування.
95. Ураження нервової системи за наявності грипу. Грипозний енцефаліт. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування.
96. Абсцес головного мозку. Етіологія. Патогенез. Клініка. Діагностика. Лікування
97. Поствакцинальні енцефаліти. Патогенез. Клініка. Лікування.
98. Ревматичний енцефаліт. Патогенез. Клінічні прояви. Мала хорія. Лікування.
99. Гострий передній поліомієліт. Етіологія. Патогенез. Клінічні форми паралітичного та не паралітичного поліомієліту. Профілактика. Лікування.
100. Мієліт. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування.
101. Паразитарні захворювання нервової системи. Етіологія. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування .
102. Нейробореліоз (хвороба Лайма). Етіологія, діагностика, клінічні прояви, профілактика, лікування.
103. Ураження нервової системи за наявності ВІЛ-інфекції. СНІД-деменція, гострий менінгоенцефаліт, атипичний асептичний менінгіт, мієлопатія, ураження периферичної нервової системи. Пухлини та порушення мозкового кровообігу при СНІДі.
104. Герпетичні ураження нервової системи.
105. Нейросифіліс. Клінічні форми. Діагностика. Лікування.
106. Пріонові інфекції. Хвороба Крейтцфельда-Якоба
107. Патогенез розсіяного склерозу. Клінічні прояви, перебіг, стадії, діагностика. Сучасні методи лікування розсіяного склерозу.
108. Гострий розсіяний енцефаломієліт. Етіологія. Патогенез. Клініка. Лікування.
109. Бічний аміотрофічний склероз. Патогенез. Клінічні форми. Лікування.
110. Епілепсія. Класифікація епілепсії та епілептичних нападів. Діагностика епілепсії. Епілептичний статус. Лікування епілепсії та епілептичного статусу.
111. Неепілептичні пароксизмальні стани в неврології, діагностика, невідкладна допомога.

112. Перинатальні та натальні ураження нервової системи.
113. Дитячий церебральний параліч, етіологія, патогенез, клінічні форми, лікування.
114. Види та нозологічні форми головного болю. Етіологія. Клініка. Діагностика. Невідкладна допомога.
115. Мігрень, клінічні форми, діагностика, лікування. Пучковий головний біль. Головний біль напруження.
116. Класифікація захворювань периферичної нервової системи.
117. Невропатії черепних та спінальних нервів. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Лікування.
118. Компресійно-ішемічні мононейропатії на верхніх та нижніх кінцівках.
119. Невралгії: тригемінальна, крилопіднебінного вузла. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
120. Етіологія полінейропатій. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
121. Особливості алкогольної, діабетичної та післядифтерійної полінейропатій.
122. Вертеброгенні ураження периферичної нервової системи (рефлекторні, корінцеві та корінцево-судинні синдроми шийного, грудного та попереково-крижового рівнів). Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
123. Види плексопатій. Етіологія та різновидності плечової плексопатії. Клінічні прояви. Лікування.
124. Спадкові захворювання нервово-м'язового апарату. Первинні прогресуючі м'язові дистрофії. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
125. Вторинні прогресуючі м'язові дистрофії. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
126. Міотонія Томсена. Клініка. Діагностика. Лікування.
127. Міастенія. Етіологія. Клінічні прояви. Діагностика. Міастенічний та холінергічний кризи. Лікування.
128. Спадкові захворювання з ураженням пірамідної, екстрапірамідної та координаторної систем: параплегія Штрюмпеля, хвороба Паркінсона, хорея Гентінгтона, гепато-церебральна дегенерація, атаксії Фрідрайха та П.Марі. Клінічні прояви. Діагностика. Лікування.
129. Соматоневрологічні синдроми. Ураження нервової системи за наявності захворювань серця, легень, печінки, нирок, шлунково-кишкового тракту, у разі цукрового діабету, колагенозів.
130. Сирингомієлія. Краніо-вертебральні аномалії.
131. Основні групи препаратів, які застосовуються у неврології.
132. Обґрунтування топічного, клінічного діагнозів у обстеженого під час курації хворого, проведення диференційної діагностики.
133. Обґрунтування лікування та рекомендацій, призначених обстеженому хворому.

Перелік практичних навичок та знань, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення з неврології та нейростоматології.

1. Дослідження обсягу активних та пасивних рухів.
2. Дослідження тонусу і сили м'язів.
3. Дослідження сухожилкових, періостальних рефлексів (стіло-карпо-радіальних, з біцепса, з тріцепса, колінних, ахілових).
4. Дослідження шкірних рефлексів (черевних).
5. Дослідження патологічних рефлексів (Бабінського, Оппенгейма, Гордона, Шеффера, Россолімо, Бехтерева, Жуковського та інші) та синкінезій.
6. Дослідження координації рухів (пальце-носова, колінно-п'яткова проби, діадохокінез, проби на дисметрію), виявлення статичної, динамічної атаксії.
7. Дослідження чутливості (поверхневих, глибоких і складних видів).
8. Дослідження симптомів натягу.
9. Дослідження нюху і смаку.
10. Дослідження гостроти зору, полів зору, кольоросприйняття.
11. Дослідження функції окорухових нервів.
12. Дослідження функцій V нерва.
13. Дослідження функцій VII нерва.
14. Дослідження функцій IX-X нервів.

15. Дослідження функцій XI-XII нервів.
16. Дослідження вегетативної нервової системи.
17. Дослідження менінгеальних симптомів (ригідність потиличних м'язів, симптоми Керніга, Брудзинського), реактивних больових феноменів: с-м Менделя, місця виходу малого й великого потиличних нервів.
18. Дослідження мови.
19. Дослідження праксису.
20. Дослідження гнозису.
21. Дослідження письма.
22. Дослідження читання, дослідження рахунку.
23. Тракуювання висновків електрофізіологічних методів обстеження в неврологічній клініці.
24. Тракуювання висновків ультразвукових методів обстеження в неврологічній клініці.
25. Тракуювання висновків рентгенологічних методів обстеження в неврологічній клініці.
26. Вміти самостійно обстежити хворого з неврологічною патологією.
27. Визначення провідного неврологічного синдрому у хворого.
28. Встановлення топічного діагнозу при атактичному синдромі.
29. Встановлення топічного діагнозу при нижньому парапарезі.
30. Встановлення топічного діагнозу при верхньому парапарезі.
31. Встановлення топічного діагнозу при геміпарезі.
32. Встановлення топічного діагнозу при монопарезі.
33. Встановлення топічного діагнозу при брадикінезії та гіперкінезах.
34. Обґрунтування топічного діагнозу у хворого, який обстежується.
35. Обґрунтування клінічного діагнозу у хворого, який обстежується.
36. Топічна діагностика вертеброгенної радикулопатії (C₅, C₇, L₄, L₅, S₁).
37. Характеристика порушення ходи і встановлення топічного діагнозу за неврологічним статусом.
38. Встановлення виду альтернуючого синдрому за неврологічним статусом.
39. Рентгенологічні методи дослідження, комп'ютерна томографія.
40. Електрофізіологічні методи дослідження (ЕЕГ, ЕМГ та ін.).
41. РЕГ, доплеросонографія, ЕхоЕГ.
42. Магнітно-резонансна томографія.
43. Нейроофтальмологічне та отоневрологічне дослідження.
44. Дослідження цереброспинальної рідини (пункції і контрастні методи дослідження лікворопровідних шляхів).
45. Дослідження цереброспинальної рідини (тиск, клітинний склад, білок, цукор, проби Панді, Ноне-Аппельта, клітинно-білкова дисоціація).
46. Дослідження ліквородинамічних проб.
47. Аналіз спинномозкової рідини при пухлинах мозку.
48. Аналіз спинномозкової рідини при гнійних та серозних менінгітах.

«Психіатрія та наркологія»

1. Предмет і завдання психіатрії. Історичні етапи розвитку.
2. Медичне і соціальне значення психіатрії. Важливість вивчення психічних розладів.
3. Класифікація (нозологічна та синдромологічна) психічних розладів.
4. Принципи організації психіатричної допомоги в Україні.
5. Завдання і структура психіатричних закладів.
6. Основні правила поведінки персоналу у психіатричних закладах.
7. Особливості первинного психіатричного огляду та госпіталізації до психіатричного стаціонару.
8. Значення та правила клінічного обстеження у психіатричних закладах.
9. Роль анамнезу у діагностиці психічних розладів.
10. Значення електрофізіологічних, рентгенологічних та лабораторних методів дослідження для діагностики психічних розладів.
11. Експериментально-психологічні методи дослідження психічних розладів.

12. Епідеміологічний метод дослідження в психіатрії.
13. Визначення психосенсорних розладів.
14. Визначення ілюзій, галюцинацій та псевдогалюцинацій, їх класифікація.
15. Визначення сенестопатій.
16. Синдроми порушень відчуття, сприйняття та уявлення.
17. Порушення пам'яті.
18. Розлади уваги.
19. Порушення мислення за темпом перебігу асоціацій.
20. Порушення мислення за характером та формою асоціацій.
21. Визначення нав'язливих, надцінних та маячних ідей.
22. Несистематизоване та систематизоване маячення.
23. Синдром Кандинського-Клерамбо.
24. Фізіологічний та патологічний афекти, їх диференційна діагностика.
25. Різновиди патологічного посилення та зниження емоцій.
26. Порушення адекватності та стійкості емоцій.
27. Маніакальний синдром.
28. Депресивний синдром, його психотичний і непсихотичний варіанти.
29. Природа потягів, соціальні фактори їх формування.
30. Розлади харчового потягу, їх причини.
31. Розлади інстинкту самозбереження, їх причини.
32. Порушення сексуального інстинкту, їх причини.
33. Клініка та диференційна діагностика маніакального, гебефренічного та кататонічного збудження.
34. Клініка та диференційна діагностика кататонічного та депресивного ступору.
35. Апато-абулічний синдром.
36. Відмінності абулії та рухової загальмованості.
37. Кататонічний синдром.
38. Гебефренічний синдром.
39. Класифікація розладів свідомості.
40. Деліріозний синдром.
41. Онейроїдний синдром.
42. Аментивний синдром.
43. Суїтінковий розлад свідомості.
44. Диференційний діагноз деліріозного та онейроїдного синдромів.
45. Класифікація розладів свідомості при гострих та хронічних інфекційних захворюваннях.
46. Психічні розлади при ревматизмі, туберкульозі, енцефалітах.
47. Психічні розлади при сифілісі мозку та прогресивному паралічі.
48. Психічні розлади при захворюванні на ВІЛ/СНІД.
49. Психічні розлади у гострому періоді ЧМТ.
50. Резидуальні психопатологічні явища при ЧМТ.
51. Пізні травматичні психози та їх диференціація від ендегенних психозів.
52. Дефектно-органічні розлади у віддаленому періоді ЧМТ.
53. Етіологія та патогенез алкогольної залежності.
54. Диференційний діагноз простого та патологічного алкогольного сп'яніння, питання судово-психіатричної експертизи.
55. Відмінності побутового пияцтва і алкоголізму.
56. Психічні розлади у осіб із дефектами і деформаціями щелепно-лицьової ділянки.
57. Психосоматичні наслідки алкоголізму.
58. Стадії розвитку алкогольної залежності.
59. Особливості дитячого та підліткового алкоголізму.
60. Принципи лікування алкоголізму.

61. Клінічні особливості опійної наркоманії.
62. Клінічні особливості канабісної наркоманії.
63. Клінічні особливості зловживання стимуляторами.
64. Клінічна характеристика токсикоманій.
65. Тютюнопаління, як вид токсикоманії.
66. Класифікація та клініка соматогенних психічних розладів.
67. Психічні розлади при захворюваннях серцево-судинної системи.
68. Психічні розлади при захворюваннях травного тракту, нирок.
69. Психічні розлади у післяпологовому періоді.
70. Психічні розлади при ендокринній патології.
71. Психічні розлади, що виникають при церебральній судинній патології.
72. Визначення та етіопатогенетичні теорії шизофренії.
73. Основні клінічні прояви шизофренії.
74. Класифікація шизофренії.
75. Поняття шизофренічного дефекту та його види.
76. Клінічна картина параноїдної форми шизофренії.
77. Клінічна картина простої форми шизофренії.
78. Клінічна картина кататонічної форми шизофренії.
79. Клінічна картина гебефренічної форми шизофренії.
80. Основні принципи терапії шизофренії,
81. Експертиза та соціально-трудова реабілітація хворих на шизофренію.
82. Диференційна діагностика шизофренії та біполярного афективного розладу.
83. Клінічна картина маніакальної фази біполярного афективного розладу.
84. Клінічна картина депресивної фази біполярного афективного розладу.
85. Масковані депресії, циклотимія.
86. Терапія афективних розладів.
87. Визначення епілепсії та її етіологія і патогенез.
88. Класифікація клінічних проявів епілепсії.
89. Клінічна картина великого судомного нападу, невідкладна допомога при ньому.
90. Епілептичний статус та схема необхідної допомоги.
91. Психічні еквіваленти епілептичних нападів.
92. Епілептичні зміни особистості.
93. Принципи лікування та експертизи хворих на епілепсію.
94. Визначення та класифікація невротичних розладів.
95. Етіологія та патогенез невротичних розладів.
96. Клінічна картина і лікування неврастенії.
97. Клінічна картина і лікування неврозу нав'язливих станів.
98. Клінічна картина і лікування істерії.
99. Диференційна діагностика епілептичного та істеричного нападів.
100. Гострі реактивні психози, їх клінічні прояви та лікування.
101. Затяжні реактивні психози, їх клінічні прояви та лікування.
102. Психогігієна і психопрофілактика психогенних захворювань.
103. Визначення розладів особистості, причини їх розвитку.
104. Основні форми розладів особистості.
105. Лікування, профілактика та експертиза розладів особистості.
106. Причини розвитку олігофреній та затримок психічного розвитку.
107. Ступені тяжкості олігофренії.
108. Лікування олігофреній та затримок психічного розвитку.
109. Поняття про осудність, дієздатність та показання до примусової госпіталізації.
110. Загальні принципи терапії психічних розладів.
111. Класифікація психотропних препаратів і показання до їх застосування.

Перелік практичних навичок та знань, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення з психіатрії та наркології

1. Володіти навичками ведення цілеспрямованої діагностичної бесіди з хворим.
  2. Знати загальну схему обстеження психічно хворих.
  3. Вміти грамотно збирати анамнестичні дані у психічно хворих.
  4. Вміти правильно та детально описувати психічний статус пацієнта.
  5. Вміти проводити обстеження сфери сприйняття.
  6. Вміти проводити обстеження сфери мислення.
  7. Вміти проводити обстеження сфери пам'яті.
  8. Вміти проводити обстеження сфери інтелекту.
  9. Вміти проводити обстеження емоційної сфери.
  10. Вміти проводити обстеження ефекторно-вольової сфери.
  11. Вміти проводити обстеження сфери свідомості.
  12. Вміти проводити експериментально-психологічне дослідження особистості.
  13. Вміти розпізнавати основні симптоми і синдроми психічних захворювань.
  14. Вміти визначати провідні синдроми та диференціювати їх.
  15. Вміти визначати грубу патологію на ЕЕГ.
  16. Вміти визначати грубу патологію аналізу спинномозкової рідини.
  17. Знати основні правила призначення психотропних препаратів.
  18. Вміти розпізнавати і корегувати ускладнення психофармакотерапії.
  19. Вміти діагностувати ступінь тяжкості розумової відсталості.
  20. Вміти призначати адекватне лікування залежно від форми та стадії захворювання на епілепсію.
  21. Володіти заходами невідкладної допомоги при великому судомному нападі.
  22. Знати схему допомоги при епілептичному статусі.
  23. Вміти призначати адекватне лікування залежно від форми та стадії захворювання на шизофренію.
  24. Діагностувати у пацієнта при обстеженні ознаки великого наркоманічного синдрому.
  25. Виявити у пацієнта при обстеженні медичні наслідки зловживання спиртними напоями.
  26. Знати методику проведення експертизи гострого алкогольного сп'яніння.
  27. Продемонструвати навички промивання шлунку у випадку гострої інтоксикації психоактивними речовинами.
  28. Знати техніку імплантації еспералю при лікуванні алкоголізму.
  29. Заходи невідкладної допомоги при передозуванні опіатів.
  30. Вміти відповідно показанням щодо госпіталізації виписати направлення до психіатричного диспансеру, лікарні.
  31. Знати методику штучного годування при відмові пацієнтів від їжі з хворобливих міркувань.
  32. Знати правила безпечного утримування пацієнта при психомоторному збудженні.
  33. Володіти навичками психотерапевтичної бесіди з хворими, що страждають на невротичні розлади.

«Психологія»

1. Основні розділи психології (загальна, соціальна, вікова, психологія індивідуальних відмінностей, психодіагностика, шкільна, інженерна психологія і т.д.).
2. Методи дослідження в психології.
3. Основні розділи медичної психології.
4. Патопсихологія: завдання, функції.
5. Методи дослідження в психології.
6. Етапи діагностичного процесу.
7. Несвідомі процеси в спілкуванні із хворим (феномени переносу, опору, контрпереносу).

8. Структура особистості (загальні характеристики темпераменту, характеру, значеннєвої сфери й "Я").
9. Характеристики темпераменту (динамічні, енергетичні, векторні).
10. Характеристики характеру: риси й «орієнтації» по Є. Фромму.
11. Ціннісна сфера людини (мотиви, потреби, цінності).
12. Образ і концепція «Я», самооцінка особистості.
13. Структура внутрішньої картини хвороби (ВКХ), характеристика сенсорного, емоційного, інтелектуального й мотиваційного рівнів.
14. Вплив віку на ВКХ.
15. ВКХ і етапи плин хвороб.
16. Характеристика «нормальних» варіантів нозогнозій (нормонозогнозія, гіпернозогнозія, гіпнозогнозія, диснозогнозія).
17. Патологічні варіанти нозогнозій (депресивний, істеричний, фобічний, іпохондричний).
18. Психологічні аспекти вмирання (етапи вмирання по Е. Кюблер-Росс).
19. Мотивація відмови хворих від приймання ліків. Фактори, що впливають на формування рівня комплаєнсу у хворих
20. Структура бесіди із хворим.
21. Використання плацебо в медичній практиці (показання, форми).
22. Основні показання до застосування психотерапії.
23. Історичні аспекти розвитку психотерапії (гіпноугестивна терапія, психоаналіз, поведінкова психотерапія, когнітивна терапія, трансактний аналіз, НЛП і ін.).
24. Феноменологічні особливості трансу.
25. Стили проведення гіпноугестивної психотерапії (авторитарний, стандартизований, кооперативний по М. Еріксону).
26. Етапи проведення гіпноугестивної терапії.
27. Основні принципи психоаналітичної психотерапії.
28. Загальні характеристики когнітивної терапії.
29. Загальні характеристики трансактного аналізу.
30. Питання медичної етики в психології та психіатрії.

«Фізична реабілітація та спортивна медицина»

1. Фізичної реабілітації та спортивної медицини як клінічної дисципліни, її мета та значення в сучасній медичній практиці.
  2. Медичний контроль під час занять фізичними вправами, основні розділи комплексного лікарського обстеження.
  3. Методи дослідження та оцінки фізичного розвитку людини.
  4. Методи дослідження функціонального стану організму за допомогою функціональних проб, види функціональних проб, основні задачі функціонального обстеження.
  5. Функціональні проби з затримкою дихання та зі зміною положення тіла у просторі (ортостатична, кліностатична), методика їх проведення і оцінка.
  6. Функціональні проби зі стандартним фізичним навантаженням (20присідань за 30 сек.), методика проведення та оцінка результатів.
  7. Типи реакції системи кровообігу на фізичне навантаження, їх характеристика та оцінка функціонального стану системи кровообігу.
  8. Аналіз результатів комплексного лікарського обстеження. Лікарський висновок.
  9. Оцінка толерантності до фізичних навантажень та різних ступенів стомлення при виконанні фізичних вправ.
- Передпатологічні та патологічні стани, що виникають при неадекватних фізичних навантаженнях, засоби їх профілактики та невідкладна допомога.
11. Схема обстеження функціонального стану м'язих тканих та м'язів, розташованих на щелепно-лищевої ділянці. Діагностичні фізичні вправи та тест-комплекси для виявлення ступеню функціональних розладів зубо-щелепної системи.
  12. Оцінка скоротливої здатності кругового м'язу ока, кругового м'язу рота, м'язу язика, жувальної мускулатури, м'язів піднебінно-глоткового кільця та ший.

13. Функціональна діагностика стану зубо-щелепної системи за допомогою спеціальних жувальних проб (за І.С. Рубіновим).
14. Функціональна діагностика стану зубо-щелепної системи за допомогою інструментальних методів: гнатодинамометрії, міотонетрії, електроміографії, мастікаціографії, вимірювання життєвої ємності легенів.
15. Визначення фізичної реабілітації (ФР), її основні засоби, загальні принципи та етапи.
16. Лікувальна фізична культура (ЛФК) як основний метод відновного лікування, його характеристика та методичні принципи.
17. Основні та додаткові засоби ЛФК, форми проведення ЛФК, їх характеристика.
18. Періоди застосування ЛФК і режими рухової активності стоматологічних хворих з урахуванням етапів відновного лікування.
19. Фізіологічні механізми лікувальної дії фізичних вправ, класифікація фізичних вправ, що застосовуються під час проведення ЛФК.
20. Анатомо-фізіологічні особливості скронево-нижньочелюсних суглобів та м'язів, розташованих в щелепно-лицевій ділянці (мімічних, жувальних, язика, м'язів піднебінно-глоткового кільця, шиї), які слід враховувати при проведенні занять ЛФК.
21. Класифікація спеціальних вправ для хворих стоматологічного профілю.
22. Показання до призначення засобів ФР в стоматологічній клініці.
23. Протипоказання до призначення ЛФК хворим стоматологічного профілю.
24. Основні принципи підбору і критерії дозування фізичних вправ під час фізичної реабілітації.
25. Облік ефективності застосування ЛФК та курсу фізичної реабілітації.
26. Методичні особливості застосування ЛФК в комплексному лікуванні хворих стоматологічного профілю на різних етапах реабілітації.
27. Оформлення призначень з ЛФК у медичній документації.

«Ендокринологія»

1. Етіологія і патогенез цукрового діабету.
2. Цукровий діабет тип 1: роль вірусної інфекції та аутоімунних процесів, генетичної схильності.
3. Цукровий діабет тип 2: роль генетичної схильності, ожиріння, зовнішніх факторів. Класифікація порушень глікемії, клінічні форми цукрового діабету. Клініка цукрового діабету.
4. Основні клінічні симптоми цукрового діабету.
5. Характеристика уражень внутрішніх органів за цукрового діабету: серцево-судинної системи, гепатобіліарної системи, органів сечовиділення, діабетичні остеортопатії. Критерії діагностики цукрового діабету та інших категорій гіперглікемії.
6. Основні методи лікування ЦД, дієтотерапія, дозоване фізичне навантаження, цукрознижувальна фармакотерапія, навчання хворого самоконтролю.
7. Пероральні цукрознижувальні препарати.
8. Інсулінотерапія.
9. Класифікація препаратів інсуліну, препарати короткої та тривалої дії, аналоги інсуліну ультракороткої та тривалої дії.
10. Розрахунок добової потреби в інсуліні.
11. Режим інсулінотерапії: традиційна та інтенсифікована інсулінотерапія.
12. Ускладнення інсулінотерапії: гіпоглікемічні стани, алергія до інсуліну, постін'єкційні ліподистрофії, інсулінорезистентність, хронічне передозування інсуліну (синдром Сомоджі), інсулінові набряки.
13. Діабетична нефропатія, стадії розвитку, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика.
14. Діабетична ретинопатія: стадії процесу, діагноз, профілактика та лікування.
15. Діабетична нейропатія, класифікація, діагностика та лікування.
16. Синдром діабетичної стопи: класифікація, діагностика, алгоритм лікування. Гіпоглікемічна кома, гіпоглікемічні стани. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.
17. Кетоацидотичні стани з діабетичною (гіперкетонемічною) комою. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційний діагноз, лікування.

- 18.Гіперосмолярна (неацидотична) діабетична кома.
- 19.Молочнокислий ацидоз і кома.
- 20.Прояви йодного дефіциту.
- 21.Визначення розмірів щитоподібної залози. Вікова динаміка об'єму залози.
- 22.Означення – “зоб”. Поняття про простий нетоксичний та вузлові форми зобу.
- 23.Йодна профілактика: масова, групова, індивідуальна.

24. Етіологія, патогенез, клінічні прояви дифузного токсичного зобу, тиреотоксична та ендокринна офтальмопатія.
25. Медикаментозне, хірургічне лікування токсичного зобу, використання ¹³¹йоду з лікувальною метою.
26. Гіпотиреоз, етіологія, патогенез та клінічні ознаки. Обґрунтування діагнозу.
27. Лікування гіпотиреозу.
28. Тиреоїдити, класифікація, етіологія, клінічний перебіг, діагностика, лікування. Патоморфологічна класифікація пухлин щитоподібної залози.
29. Сучасна схема лікування, реабілітації та диспансерного спостереження хворих на рак щитоподібної залози.
30. Гіперпаратиреоз. Клініка, клінічні форми. Показання до хірургічного лікування. Медикаментозна терапія.
31. Гіпопаратиреоз. Клініка. Діагностика. Диференційна діагностика. Лікування.
32. Хронічна недостатність надниркових залоз (хвороба Аддісона). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування.
33. Гостра недостатність надниркових залоз. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування.
34. Синдром Іценка-Кушинга (кортикостерома, глюкокортикома). Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування.
35. Андростерома, кортикостерома. Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування.
36. Первинний гіперальдостеронізм (синдром Кона). Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування.
37. Феохромцитома. Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Акромегалія. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика та диференційна діагностика. Лікування.
38. Хвороба Іценка-Кушинга. Етіологія і патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика та диференційна діагностика. Лікування.
39. Синдром гіперпролактинемії. Класифікація. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика, диференційна діагностика. Лікування.
40. Гіпопітуїтаризм. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика і диференційна діагностика. Лікування.
41. Нецукровий діабет. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика та диференційна діагностика. Лікування.
42. Гіпопітуїтаризм з переважною соматотропною недостатністю (гіпофізарний нанізм). Гіпофізарний гігантизм. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика і диференційна діагностика. Лікування.
43. Ожиріння. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.
44. Синдром Шерешевського-Тернера.
45. Синдром гермафродитизму.
46. Крипторхізм.
47. Синдром моно- та анорхізму.
48. Синдром Клайнфельтера.
49. Порушення статевого розвитку у хлопчиків та дівчаток.
50. Клімакс у жінок та чоловіків.

Перелік практичних навичок та знань, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення з ендокринології

1. Опанування навичками аналізувати дані лабораторних методів дослідження (тест толерантності до глюкози, глікемічний та глюкозуричний профіль, С-пептид, HbA1c).
2. Опанування навичками надання медичної допомоги у хворих з кетоацидозом, за діабетичної та гіпоглікемічної ком.
3. Опанування навичками визначення ступеня зоба.
4. Опанування навичками трактування даних ультразвукового обстеження та доплерографії щитоподібної залози.
5. Опанування навичками трактування результатів ЕКГ та рефлексометрії для характеристики функції щитоподібної залози.

6. Опанування навичками трактування даних гормонального обстеження, ультразвукового обстеження, артеріографії надниркових залоз.
7. Опанування навичками трактування даних комп'ютерної томографії, МРТ надниркових залоз.
8. Опанування навичками трактування даних краніограми, та даних КТ, МРТ черепа.
9. Опанування навичками визначення ступеня ожиріння по ІМТ
10. Опанування навичками оцінки статевого розвитку.
11. Опанування навичками трактування «кісткового віку» за даними рентгенографії.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

***Неврологія**

Згідно договору з КНП «ОКЦНН» ЗОР
Адреса (м. Ужгород, вул. Капушанська 24)
Аудиторія №2 (кабінет невролога)(площа 20 м2)
Матеріально-технічне забезпечення

- 1.Мультимедійні проектори – 2шт
2. Ноутбуки – 2 шт,
3. Персональні комп'ютери – 2шт
4. Магнітнорезонансний томограф «KONGZONG» 2006 року виробництва (Китай) – 1 шт
5. Комп'ютерений томограф «Siemens 2015» - 1 шт
6. 32 каналний енцефалограф – «Nicolet ONE» 2007 (США) – 1 шт
7. Студенти мають можливість ознайомитися з методикою дослідження неврологічного статусу сучасними методами дослідження в неврології, а саме: ЕЕГ, МРТ, КТ та УЗД судин головного мозку, їх перевагами та можливостями.
8. Стільці офісні – 10 шт
9. Стіл офісний – 1 шт
10. Шафа – 2 шт

***Психіатрія та медична психологія**

Згідно договору з КНП «ОКЦНН» ЗОР
Адреса (м. Ужгород, вул. Капушанська 24)
Аудиторія №3 (кабінет психіатра)(площа 20 м2)
Матеріально-технічне забезпечення

- 1.Набір діагностичних таблиць та шкал за різними розділами психології та психіатрії – 1 шт.

***Фізична реабілітація та спортивна медицина**

Згідно договору з ТОВ «Prevention hospital»,
ТОВ «Prevention», ТОВ «Previncia»
Адреса (м. Ужгород, вул. Східна 4-1).

Матеріально-технічне забезпечення:
Поліклінічно-діагностичне відділення

Кабінет №2 (площа 16,8 м2)

Обладнаний:

1. Апарати для вимірювання артеріального тиску (Boso medicus control, Veca healthlife, F artery) – 2 шт.
2. Фонендоскопи (Rossmax, Vega) – 2 шт.
3. Термометри медичні скляні рідинні, без ртуті Paramed – 5 шт.
4. Пульсоксиметри Pulse Oximete – 2 шт
5. Стіл офісний – 1шт

6. Стільці офісні – 10 шт
7. Кушетка – 1 шт
8. Шафа – 2.
9. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура).
10. Ноутбук (типу №1) Lenovo V15.
11. Принтер Samsung SCX-3400.
12. Сантиметрова стрічка.
13. Ростомір.
14. Вага електронна.
15. Навчальний манекен

Кабінет фізичної реабілітації (площа 20 м»)

1. Орбітрек MAXX pro – 1 шт
2. Доріжка бігова INPUT RANGE – 1 шт
3. Шведська стінка – 1 шт
4. Дошка Євмінова – 1 шт
5. Кушетка масажна – 1 шт
6. Стіл офісний – 1 шт
7. Шафа – 2 шт
8. Стілець офісний – 1 шт

***Офтальмологія**

Згідно договору з ТОВ «Закарпатський центр мікрохірургії ока»

Адреса (м. Ужгород, вул. Грибоєдова 23)

Кабінет №3 (площа 21 м2)

1. Щілинна лампа Alcon SL 1000 – 1 шт
2. Набори для проведення оберненої офтальмоскопії – 1 шт
3. Кератотопограф Alcon – 1 шт
4. Тонometri за Маклаковим – 1 шт
5. Гоніолінзи набір – 1 шт,
6. Таблиці і муляжі – 2 шт
7. Скіаскопічні лінійки – 2 шт
8. Набір лінз для суб'єктивного визначення рефракції та підбору окулярів – 1 шт.
9. Щілинна лампа Alcon SL 1000 – 1 шт
10. Оптичний когерентний топограф Topcon 3D OCT-2000 – 1 шт
11. Пневмотонометр Topcon CT-800 – 1 шт
12. Авторефрактометр Topcon KR-800 – 1 шт
13. Кольорокий принтер Canon – 1 шт
14. Набори хірургічні персональні – 1 шт
15. Персональні комп'ютери HP- 1 шт
16. АВ-скан UD-800 – 1 шт
17. А-скан Tomey AL-100 – 1 шт
18. Офтальмологічна система біометрів та топографії Topcon Aladdin – 1 шт
19. Тонометр ICARE ic200 – 1 шт
20. Стілець офісний – 10 шт
21. Стіл офісний – 1 шт
22. Шафа – 2 шт

***Ендокринологія**

***Дерматологія та венерологія**

Згідно договору з ТОВ «Prevention hospital»,

ТОВ «Prevention», ТОВ «Previncia»

Адреса (м. Ужгород, вул. Східна 4-1).

Матеріально-технічне забезпечення:

Поліклінічно-діагностичне відділення

Кабінет №4 (площа 16,8 м2)

Обладнаний:

1. Апарати для вимірювання артеріального тиску (Boso medicus control, Veca healthlife, F artery) – 2 шт.
2. Фонендоскопи (Rossmax, Vega) – 2 шт.
3. Термометри медичні скляні рідинні, без ртуті Paramed – 5 шт.
4. Пульсоксиметри Pulse Oximete – 2 шт
5. Стіл офісний – 1 шт
6. Стільці офісні – 10 шт
7. Кушетка – 1 шт
8. Шафа – 2.
9. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура).
10. Ноутбук (типу №1) Lenovo V15.
11. Принтер Samsung SCX-3400.
12. Сантиметрова стрічка.
13. Ростомір.
14. Вага електронна.
15. Навчальний манекен дорослий.

Кабінет №6 (площа 18,6 м2).

Обладнаний:

1. Електрокардіографи Schiller AT-10 plus, Neaco. – 2 шт
2. Кушетка – 2 шт
3. Маніпуляційний столик – 2 шт
4. Стіл офісний – 2 шт
5. Стільчик офісний – 2 шт
6. Стільчик для забору крові – 1 шт
7. Холодильник – 1 шт
8. Глюкометр в комплекті з тестсмужками – 1 шт

Кабінет №3 (площа 16,8 м2)

Обладнаний:

1. Результати ультразвукового дослідження органів (набір ультрасонограм в електронному вигляді), консультативні заключення: щитоподібної залози, легень, гепатопанкреатобіліарної зони, селезінки, лімфатичних вузлів, сечового міхура, нирок, судин верхніх та нижніх кінцівок, шиї, серця продемонстровано на апараті «Versana balance VA», 2021 рік, використовуючи конвексійний, абдомінальний датчик, секторний, вагінальний.
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 1 шт
4. Шафа – 1 шт
5. Стільці офісні – 3 шт
6. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура).

Кабінет №5 (площа 16,8 м2)

Обладнаний:

1. Результати ультразвукового дослідження серця ультрасонограм в електронному вигляді), консультативні заключення продемонстровано на апараті «Vivid E9», використовуючи секторний дитячий та дорослий датчики.
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 1 шт
4. Стільці офісні – 3 шт
5. Шафа – 1 шт

Кабінет №8 ФЕГДС (площа 22,2 м2)

Обладнаний:

1. Результати фіброезофагогастроуденоскопії (ФЕГДС) демонструються з оптичного диска за допомогою обладнання для ендоскопії (лапароскопічна стійка) – 1 шт:
  - з відеопроцесором «Olympus» Evis Exera II CV-165 – 1 шт,
  - освітлювача «Olympus» PSD-10 - 1 шт,
  - із використанням фіброгастрокопу «Olympus» - 1 шт,
  - відеоколоноскопу «Olympus» - 1 шт,
  - бронхоскоп «Fujinon» - 1 шт,
  - відсмоктувача Biomed 7A-23D- 1 шт,
  - монітор пацієнта Datex-Ohmeda – 1 шт.
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 1 шт
4. Стільці офісні – 3 шт
5. Комплект меблів офісних - 1 шт

Кабінет МРТ (магнітно-резонансної томографії)(площа 42м2)

Обладнаний:

1. Результати МРТ демонструються з оптичного диска апарату магнітно-резонансної томографії 1,5 тесла Philipsintera – 1 шт.
2. Стіл офісний – 4 шт
3. Стільчик офісний – 4 шт
4. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура) – 4 шт.
5. Шафи – 2 шт.

Кабінет КТ (комп'ютерної томографії)(площа 39 м2)

Обладнаний:

1. Результати КТ демонструються з оптичного диска апарату комп'ютерної томографії 64 зрізовий General Electric Lightspeed VCT – 1 шт
2. Кушетка – 1 шт
3. Стіл офісний – 3 шт
4. Стільці офісні – 3 шт
5. Шафа – 2 шт
5. Комп'ютер персональний (монітор, системний блок, клавіатура) – 2 шт.

Кабінет рентгенографії (площа 34.2 м2)

Результати демонструються з серії рентгенологічних плівок та файлів збережених на робочому столі ПК

1. Цифрова рентгендіагностична установка КРД-01 – 1 шт

Інформаційне забезпечення:

1. Навчальні посібники, підручники, навчальні таблиці, мультимедійні лекції, тексти та конспекти лекцій.

Методичні розробки для студентів з практичних занять. Збірник тестових завдань.

Електронний банк тестових завдань, банк тестових завдань на паперових носіях, ситуаційні завдання.

2. Система електронного навчання

<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Розділ «Офтальмологія»

Основна література:

1. Офтальмологія: текст і кольорові ілюстрації: 4-е видання / Марк Баттербері, Конор Мерфі, Колін Віллоубі. – Київ: ВСВ «Медицина», 2024. – 128 с.
2. Офтальмологія: підручник /В.М. Сакович, В.М. Сердюк, Д.Г. Жабоедов, Р.Л. Скрипник та ін.; за редакцією Д.Г. Жабоедова, В.М. Сердюка, Р.Л. Скрипник. Київ: Медицина, 2022. 128 с.
3. Основи клінічної офтальмології / за ред. З. Ф. Веселовської. Київ: Книга Плюс, 2023. 336 с.

Допоміжна література:

1. Офтальмологія. І.М. Безкоровайна, В.В. Ряднова, Л.К. Воскресенська, АСМІ, 2019. – 222 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

<https://otorhin-ophthalm.umsa.edu.ua/resources/ophthalm/pislyadiplomna-osvita>

www.umsa.edu.ua

www.booksmed.com/oftalmologiya/

medlink.ucoz.ru/dir/66

www.booksgid.com

www.litlib.net/bk/29194

Розділ «Дерматологія та венерологія»

Основна література:

1. Дерматологія: текст і кольорові ілюстрації: 7-е видання. Девід Дж. Гоукроджер, Майкл Р. Ардерн-Джонс. - Київ: ВСВ «Медицина», 2023. – 184 с.
2. Дерматологія. Венерологія. Dermatology. Venereology: атлас укр. та англ. мовами. /Святенко Т.В. – Нова книга, 2020. – 424 с.

Допоміжна література:

1. Arturo P. Saavedra Fitzpatrick's color atlas and synopsis of clinical dermatology /P. Arturo Saavedra, Ellen K. Roh, Anar Mikailov. – McGrawHill, 2023. – 992 p.
2. Ламоткін І.А. Онкодерматологія. Атлас / І.А. Ламоткін. -2021. – 878 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Дерматологія з основами венерології» (Електронна версія на кафедрі хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «УжНУ»).

Розділ «Неврологія, нейростоматологія»

Основна література:

1. Козьолкін О. А. Клінічна неврологія : навчально-методичний посібник для магістрів медицини ІV курсу медичного факультету закладів вищої освіти III-IV рівня акредитації по спеціальності «Медицина» кваліфікації професійної «Лікар» / О. А. Козьолкін, С. О. Медведкова, А. В. Ревенько, М. В. Сікорська, І. В. Візір, Т. П. Рибалко. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. – 167 с.
2. МатвієнкоЮ.О., НегричТ.І., Мар'єнкоЛ.Б., Король Г.М. Невідкладні стани в неврології: підручник. Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2020 - 224 с.
3. Неврологія: підручник. І.А. Григорова, Л. І. Соколова, Р. Д. Герасимчук та ін. — 3-є видання. – Київ: ВСВ «Медицина», 2020. – 840 с.
4. Методи обстеження неврологічного хворого: підручник / В. Мельников, Л. Соколова, Тетяна Довбонос, Т.І. Ілляш, Т. Черенько. - Київ: ВСВ «Медицина», 2020. – 250 с.

Допоміжна література:

1. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів/ За ред. проф. Ю.М. Мостового, 21-ше видання, доповнене та перероблене - Вінниця: «ДКФ», 2019. - 527 с.

2. Свінціцький А.С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини / А.С. Свінціцький. – Навчальний посібник. – Київ: Медицина, 2019. – 998 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Міжнародний неврологічний журнал - admin@mednews.finfort.com
2. Практична ангіоневрологія – www.angio.health-ua.com
3. The Lancet Neurology – www.thelancet.com/neurology

Розділ «Психіатрія, наркологія»

Основна література:

1. Психіатрія і наркологія: підручник. І.І. Погорелов, О.Д. Манасенкова. — 3-є видання. – Київ: ВСВ «Медицина», 2023. – 319 с.
2. Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навчальний посібник/ Г.М. Кожина, Н.О. Марута, Л.М. Юр'єва та ін. .//«Медицина», 2019. – 344с.
3. Каплан Г., Седок Б. Дж. Клінічна психіатрія. - М.: Медицина, 2020.
4. Закон України "Про психіатричну допомогу" в редакції від 20.12.2018р.
5. Невідкладна допомога в психіатрії та наркології/ Чабан О.С. Хаустова, О.О. Омелянович В.Ю./ Бібліотечка практикуючого лікаря. Медицина. - 2020. – 176 с.

Допоміжна література:

1. Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій: навчальний посібник. В.Д. Мішиєв, Б.В. Михайлов, Є.Г. Гриневич. – Київ: ВСВ «Медицина», 2023. – 127 с.
2. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник. Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. – Київ: ВСВ «Медицина», 2021. – 208 с.
3. Мартинюк Ірина. Патопсихологія. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури, 2019. – 208 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Сервер дистанційного навчання ДВНЗ «УжНУ» - <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>
2. Сайт МОЗ України - <http://www.moz.gov.ua>
3. Клінічні протоколи фінського медично-наукового товариства DuodecimMedical Publications Ltd <https://guidelines.moz.gov.ua/>
4. American Psychiatric Association (APA) - <https://www.psychiatry.org/>
5. National Institute for Health and Care Excellence (NICE) - <https://www.nice.org.uk/>
6. World Federation of Societies of Biological Psychiatry (WFSBP) - <https://www.wfsbp.org/>

Розділ «Психологія»

Основна література

1. Основи загальної і медичної психології, психологічного здоров'я та міжособового спілкування [Текст] : підручник для студентів мед. училищ, коледжів, академій та інститутів медсестринства / І. Я. Губенко, О. С. Карнацька, О. Т. Шевченко. - 3 - е видання, переробл. і доповн. - К.: ВСВ "Медицина", 2020. - 312 с.
2. Медична психологія [Текст]: підручник для студ. мед. вищ. навч. закл. Т1. : Загальна медична психологія / за ред Г.Я.Пилягіної [Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С., Аймедов К.В., Асєєва Ю.О.]. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 288 с.
3. Матеріали для підготовки до практичного заняття на WEB-сторінці кафедри: <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=4456>

Допоміжна література

1. Матвієць Л.Г. Важливі підходи до налагодження комунікацій між лікарем і пацієнтом із залежністю від психоактивних речовин [Текст] / Л.Г. Матвієць // Сімейна медицина.- 2019.- No 5-6.- С.14-17
2. Свінціцький А.С. Взаєморозуміння між лікарем і пацієнтом як запорука ефективності здійснюваного лікування [Текст] / А.С. Свінціцький / Практикуючий лікар.- 2019.- No4.- С.61-65.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Сервер дистанційного навчання ДВНЗ «УжНУ» - <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>
2. Пошукова система Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського. – Режим доступу до електронних ресурсів - <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Пошукова системи Інтернет - Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.google.com.ua/>.
4. <https://pidruchniki.com/1584072037180/psihologiya/psihologiya>.

Розділ «Фізична реабілітація та спортивна медицина»

Основна література:

1. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / Л. О. Вакуленко [та ін.]; за заг. ред.: Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. - Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2020. – 372 с.
2. Шевчук Т.Я., Пикалюк В.С., Апончук Л.С. Вегетативна нервова система. Навчально-методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2021. – 96 с.
3. Фізична терапія, здоров'я, фізична культура та педагогіка: монографія / за ред. Ігоря Григуса, Даріуша Скальські, Богдана Кіндзера, Оксани Заболотної, Андрія Суценка. Рівне: НУВГП, 2021. – 211 с.
4. Клапчук В. В. Функціональна діагностика при фізичній реабілітації та оцінці її ефективності: навчальний посібник / В. В. Клапчук, А. В. Єрмолаєва. – Запоріжжя: Національний університет «Запорізька політехніка», 2022. – 75 с.
5. Лікувально-реабілітаційний масаж: навчальний посібник / Д. В. Вакуленко, Л. О. Вакуленко, О. В. Кутакова. – Київ: Медицина, 2020. – 568 с.
6. Преформовані фізичні чинники у фізичній терапії (у схемах, алгоритмах, рисунках, таблицях): навчальний посібник / Т. Г. Бакалюк [та ін.]. – Тернопіль: Укрмедкн., 2020. – 123 с.
7. Практичні аспекти фізичної терапії та ерготерапії: навчальний посібник / Н. А. Добровольська [та ін.]; під ред. Н. А. Добровольської [та ін.]; Таврійс. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. Київ: Гельветика, 2021. – 367 с.

Допоміжна література:

1. Дуло О.А. Фізична реабілітація та спортивна медицина в системі підготовки лікарів-стоматологів: навчальний посібник / О.А. Дуло, Н.М. Гема-Багіна, Т.А. Головацький, Брехлічук П.П. – Ужгород: «Графіка», 2024. – 220 с.
2. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Коржик О. В., Бранюк С. В. Анатомія серцево-судинної системи. Органи імунотенезу: навчально-методичний електронний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медицина». – Луцьк, 2020 – 172 с. // (Витяг із протоколу № 2 засідання науково-методичної ради Волинського національного університету імені Лесі Українки від 21 жовтня 2020 року).
3. Пикалюк В. С., Лавринюк В. Є., Шевчук Т. Я., Шварц Л. О., Бранюк С. В. Нервова та ендокринна системи. Органи чуття. Питання інтеграції систем організму: навчально-методичний електронний посібник для студентів ЗВО III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Медицина». – Луцьк, 2020 – 297 с. // (Витяг із протоколу № 2 засідання науково-методичної ради Волинського національного університету імені Лесі Українки від 21 жовтня 2020 року).
4. Профілактика, реабілітація та санаторно-курортний відбір в практиці сімейного лікаря: навчальний посібник для студентів VI курсу з навчальної дисципліни «Загальна практика – сімейна медицина» спеціальності «Лікувальна справа», «Педіатрія» напряму «Медицина» / Н.С. Михайловська, О.В. Шершньова, Т.О. Кулинич, І.О. Стецюк. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. – 222 с.
5. Фізична реабілітація та здоров'язберезувальні технології: реалії і перспективи: збірник матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 14 листопада 2019 р. [гол. ред. Л. М. Рибалко]. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2019. – 363 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна медична підготовка» для студентів спеціальності 221 «стоматологія» / О.А. Дуло – Ужгород, 2023. – 73 с. (Електронна версія на кафедрі хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «УжНУ»).

2. Методичні розробки до практичних занять з дисципліни «Фізична реабілітація та спортивна медицина». (Електронна версія на кафедрі хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «УжНУ»).
3. Фізична реабілітація та спортивна медицина: Збірник тестів /Дуло О.А. – Ужгород, 2019. – 45 с. (Електронна версія на кафедрі хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «УжНУ»).
4. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Фізична реабілітація та спортивна медицина» (Електронна версія на кафедрі хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «УжНУ»).

Розділ «Ендокринологія»

Основна література:

1. Ендокринологія: підручник. За ред. Ю.І. Комісаренко, Г.П. Михальчишин - Вид. 5, перероб. та доп. – Вінниця. Нова Книга, 2020. – 536с.
2. Тронько М. Довідник з клінічної ендокринології: навчально-методичне видання /М. Тронько, О. Большова. – Медкнига, 2020. – 368 с.
3. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів/ За ред. проф. Ю.М. Мостового, 21-ше видання, доповнене та перероблене - Вінниця: «ДКФ», 2019. - 527 с.
4. Свінціцький А.С. Методи діагностики в клініці внутрішньої медицини / А.С. Свінціцький. – Навчальний посібник. – Київ: Медицина, 2019. – 998 с.

Допоміжна література:

1. Філімонов В.І. Клінічна фізіологія / В.І. Філімонов, Д.І. Маракушин. – Підручник. - Київ: Медицина, 2022. – 772 с.
2. Фармакологія з основами патології /Колесник Ю. М., Чекман І.З., Беленічев І.Ф. – Київ: ВСВ "Медицина", 2021. – 472 с.
3. Власенко М.В., Паламарчук А.В. Діагностика та лікування хворих із вузловою формою зоба. – Вінниця. – 2019. – 72 с. (Впроваджено в навчальний процес протоколом засідання кафедри ендокринології № 2 від 03 жовтня 2019)

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <http://www.endocrinology.mif-ua.com>
2. <http://www.oxfordmedicaleducation.com/>
3. <https://www.thyroid.org>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)